HORA POTÁLA

Čistá země Avalókitéšvary

Vzdávám úctu Nejvyššímu soucitnému
Avalókitéšvarovi, velkému pokladu soucitu.

Ačkoli tato dívka nedokáže hovořit tak krásně, jak by měla, bude vám i přesto vyprávět krátký příběh o Hoře Potála.

Země známá jako Hora Potála leží jihovýchodně od Bódhgáji v Indii. Celý kraj naplňuje vůně krásných květů a rostou tam stromy ze vzácných klenotů plnících přání. Zurčí tu prameny nektaru a hejna ptáků zpívají a štěbetají o dharmě, nestřídají se zimy s léty a všichni se rodí z květů. Neexistuje tu ani pouhá představa utrpení, zato pocity radosti a blaženosti jsou nezměrné.

Mužští a ženští bódhisattvové, kteří dosáhli trvalé úrovně realizace, si užívají jídel stovky chutí, nosí oblečení utkané z barev duhy a pijí nektar bohů. Jsou osvobozeni od zrození, stárnutí, nemoci a smrti. Slouží mnoha tathágatům[1] a naslouchají dharmě od samotného Nejvyššího soucitného. Proud jejich mysli je osvobozen jejich nesmírným soucitem. Koupají se v jezírkách naplněných vodou osmi příjemných kvalit.[2]

Zde jsem našla krásný nebeský palác, samopovstávající a spontánně vzniklý, se stěnami z pěti různých vrstev.[3] Byl zcela průsvitný, ozdobený střešními trámy z klenotů a mřížkami duhově zbarveného světla, jako by byl osvícen tisíci slunci a měsíci. Chrámovou klenbu z tyrkysu podpíralo tisíc křišťálových sloupů, stříšky byly vytvořeny z korálů, schody z perel. Kolem paláce se táhly rubínové římsy z pěti vzácných substancí, na nichž rozverně tančilo pět tisíc bohyní obětování. Na vrcholu paláce se třpytila klenutá zlatá střecha s bílými hedvábnými slunečníky a koly dharmy, s gazelami klečícími po stranách a naslouchajícími dharmě.[4] Všechny čtyři strany paláce zdobily chrliče vody

s hlavami makar,[5] z jejichž úst visely šňůrky s perlami, zvonky a zvonečky vydávajícími příjemné tóny.

Do paláce vedly z každé strany jedny dveře. Vstoupila jsem těmi západními a potkala bohyni prvotní bdělosti. Uvnitř jsem spatřila nesmírné bohatství snu podobných smyslových potěšení. Bylo zde takové množství obětin, že přesahovalo dokonce i bohatství velkých bohů na nebi Nirmánarati.[6]

Uprostřed paláce na bílém lotosu se sto tisíci rozkvetlými okvětními plátky spočíval vznešený Avalókitéšvara, nejvyšší soucitný vůdce bytostí. Byl svěží jako šestnáctiletý chlapec, tělo zářivě bílé, měl jednu tvář a čtyři ruce. V jednom páru sepjatých rukou držel u srdce klenot, v pravé ruce druhého páru křišťálovou málu a v levé bílou lilii, která mu rozkvétala vedle ucha. Mou pozornost upoutaly hlavní a vedlejší znaky jeho dokonalé formy.[7] Oděn byl v hedvábí a ozdoben nejrůznějšími klenoty. Přes rameno měl přehozenu kůži z antilopy *krišna-saranga*,[8] jíž zakrýval svůj levý prs, obě nohy zkřížené v pozici vadžry.[9] Zářil nekonečnými paprsky světla. V mé mysli nebyl oddělen od mého kořenového lamy Drime Khačö Wangpa.

Napravo od Avalókitéšvary seděl jeho vznešený syn Manidhara, držitel klenotu, napravo dcera Vidjádharí (držitelka mantry a prvotního vědomí), za ním pán a ochránce buddha Amitábha a před ním jeho vznešená družka Šadakšarí, bohyně šestislabičné mantry. Jeho družinu tvořily výhradně duchovně pokročilé bytosti, které dosáhly vysoké úrovně realizace, a nepředstavitelně mnoho buddhů a bódhisattvů.

Má společnice Tára pronesla:

„Toto místo je říše zdobená květy.
Tato země je vzácný nezměrný palác.
Toto božstvo je božstvo soucitu všech Vítězných.
Tato družina je zástupem mužských a ženských bódhisattvů.
Ty, šťastná dívko, bys měla s oddaností provádět poklony a obětovat,

odříkávat modlitby aspirace, abys dosáhla kladného karmického spojení."

Naplnila mne posvátná bázeň a radost a začala jsem se klanět, řkouc:

„Soucitný Avalókitéšvaro,
jenž vyzařuješ paprsky soucitu do deseti směrů, skláním se před tebou a tvou družinou.
Jsi neoddělitelný od mého vznešeného lamy.
Nabízím hojnost nepřekonatelných skutečných i vizualizovaných obětin.
Z celého srdce lituji a vyznávám se ze všech svých škodlivých činů a porušení slibů
a zavazuji se, že se jich v budoucnu vyvaruji.
Raduji se z nevyčerpatelné síly ctnosti.
Prosím tě, zůstaň navždy a nevstupuj do nirvány,
neustále otáčej kolem nesmírné a hluboké dharmy.[10]
Všechny ctnosti, jež jsem nahromadila, věnuji všem bytostem šesti tříd, nesčetným jako prostor.
Kéž rychle dosáhnou tvého stavu, ó Nejvyšší vznešený.
Prosím, dávej mi ve všech životech požehnání,
nechť se od tebe nikdy neoddělím, Nejvyšší slitovníku."

Poté, co jsem jej takto z celého srdce vzývala a prosila, zazářil vznešenému Soucitnému na tváři úsměv a já uslyšela slova pronesená rozvážným sladkým hlasem, spontánní, zvučnou vibraci jeho řeči, která prostupovala celou mandalu jeho družiny:

„*Om mani padme hung hri.*
Můj lama je samotný nejvyšší soucit.
Já sám jsem božstvo, které přirozeně ztělesňuje soucit všech Vítězných.

Má osvícená aktivita se šíří ke všem bytostem, na něž hledím se soucitem,
a především se soucitně starám o všechny bytosti, které strádají.

Ty, má dcero, jsi také soucitné mysli.
Nyní máš to štěstí, že mne můžeš spatřit v této čisté zemi.
Všechny ty, kteří se přede mnou klanějí a uctívají mě s důvěrou a oddaností,
vyvedu silou svých minulých aspirací do říše blaženosti.

Silou svého soucitu se starám o ty, kteří bloudí v šesti stavech existence
a jichž je tolik, co prostoru,
a především o bytosti v Tibetu, Zemi sněhu,
které si se mnou vytvářejí spojení, když slyší mé jméno, a s důvěrou se mi klanějí,
neboť jsem znám jako Mahákaruniká, Nejvyšší soucit.

Během šesti hlídek dne a noci[11]
hledím soucitně vnitřním zrakem ryzího, neposkvrněného prvotního vědomí na ty,
kteří jsou bez ochrany.
Vidím všechny ty prosté lidi a poskytuji jim konečné útočiště před utrpením,
neboť jsem znám jako Avalókita, Ten, jehož oči vidí.

Ty, kteří meditují na mou formu, připomínají si mé jméno,
odříkávají mou esenciální mantru a provádějí můj rituál půstu,
vyvedu do říše blaženosti, i kdyby vykonali odporné činy vedoucí po smrti k okamžitému následku,
neboť jsem znám jako Lókéšvara, Pán vesmíru.

Díky mé někdejší neústupné touze bez úsilí vést
všechny cítící bytosti, které mne vidí, slyší, myslí na mne nebo se mne dotknou,
do říše blaženosti, do blízkosti Amitábhy,
mne Vítězní prohlásili Khorwa Rangdrolem,
Přirozeným osvobozením z cyklu existence.

Běda! Ačkoli se starám o bytosti více než kdykoli předtím,
na sklonku dnů nauk Vítězného[12]
jako by se přetrhlo lano, na němž je upevněn hák mého soucitu.
Silou vytrvalé nectnosti postrádají mnozí důvěru a oddanost,
zdá se, že utíkají před mým soucitným pohledem.
Jako slunce nesvítí do jeskyně ústící k severu,
jsou i oni připraveni o mou přítomnost, projevený soucit všech Vítězných.

Ačkoli je můj soucit nezaujatý a nestranný,
musí bytosti silou svých špatných návyků a myšlenek,
které jsou již svou povahou nevhodné,
neustále bloudit temným propadlištěm nečestných stezek a nižších stavů zrození.
Vida, že si svou situaci způsobili sami, že chyba je v nich samých,
beru tyto bezmocné do své péče, neboť jsou skutečně hodni mého soucitu.

Vše se ještě zhoršuje, když je trýzní nemoci, zbraně a nákazy,
délka jejich života se zkracuje a márové je náhle odvádějí.
Jejich řeč upadá, když stále dovedněji klamou druhé.
Jejich život upadá, když se živí nečistými způsoby.
Jejich náhled upadá, když se vrhají do propasti eternalismu a nihilismu.[13]
I kdyby je ruka Vítězných chtěla zadržet, nezastaví se.

Netrpí snad svou žádostivostí?
Jak velký soucit si zasluhují se svou špatnou karmou, když se ženou za tím, co považují za příjemné!

I vy, lidé Země sněhu, kteří spalujete sami sebe
a své utrpení způsobujete a vyvoláváte sami,
nezapomínejte na velký skrytý proud činů vykonaných v minulosti, karmických činů a rušivých emocí.
Přišel čas, kdy je, má dcero, zapotřebí dobré rady.

Pouze jednou za velmi dlouhou dobu získáš tuto oporu svobody a možností.[14]
Nyní, kdy se můžeš setkávat s duchovními přáteli a praktikovat posvátnou Buddhovu dharmu,
kdy se sešly příznivé okolnosti, nezabývej se po zbytek života ničím jiným.
Pokud v tomto čase upadneš do bažiny karmy a rušivých emocí,
budeš se v budoucnu zmítat v utrpení nižších stavů zrození,
kde bude těžké najít příležitost byť i jen zaslechnout jméno Tří klenotů.
Hrůzostrašní poslové Jamy, Pána smrti, přijdou, a ty nevíš kdy.
Zatímco tvá mysl má tuto oporu,
dbej, abys praktikovala esenci svaté, božské dharmy.

Buddhova dharma tu není jen pro nic za nic,
ale aby tě chránila před strachem a naplnila všechna tvá přání.
Není žádným pokrytectvím, proto hleď do své nečisté mysli.
Teď, když jsi získala tento základ svobody v ctnostném světě,
získala jsi semínko nezmateného mravního rozlišování, které ti umožňuje jednat ctnostně.
Použij tři věci – bdělou pozornost, ostražitost a dbalou obezřetnost –
jež jsou vodou a mrvou ctnosti.

Přemýšlej o pomíjivosti, z toho vyrůstá ctnost.
Začni rozvíjet ctnost oddaně a s nepřetržitým úsilím.
Její kořeny jsou důvěra a víra.
Soucitný altruismus je jejím kmenem.
Bódhičitta aspirace a uplatnění je dření ctnosti.
Šest dokonalostí jsou její větve a snítky.[15]
Záměr, věnování vlastní ctnosti a radost z ctnosti druhých, to jsou její listy.
Čtyři metody příznivého ovlivňování druhých jsou jejími květy.[16]
A nakonec prázdnota a nejvyšší soucit jsou plody ctnosti.
Budeš-li takto onen vznešený strom pěstovat,
dozrají jeho plody a nasytí tebe i druhé, nyní i provždy.
Taková je neomylná vzájemná závislost věcí.

Bez záměru chránit tento vznešený strom
jsou nahromaděné ctnosti neustále promrhávány v bardu.
Hloupost popírající příčinu a následek, odvrácení se od dharmy
a narušení duchovní disciplíny jsou jako silný mráz, který zabíjí ctnost.
Agrese, hněv, nepřátelství a závist
jsou násilným krupobitím, které zabíjí plody ctnosti.
Poutat se k dobrému jménu a zisku,
zaplétat se znovu a znovu do osidel života hospodáře,
to jsou červi, kteří ohlodávají kořeny ctnosti.
Zesměšňovat a očerňovat lamy a bódhisattvy
v nafoukanosti, pýše, aroganci a domýšlivosti
je jako kruté sucho, které sežehne nahromaděné ctnosti.
Nevyhnutelným následkem všeho toho je pouze ohromný nárůst utrpení,
je to velký nepřítel štěstí a ctnosti, kterou hromadíš.

Protikladem jsou tři stavy transcendentního poznání,[17]
neustálé spoléhání na čtyři kvality,[18]

radost z úspěchu druhých,
hluboké přemýšlení o pomíjivosti,
odříkání a odpor vůči samsárické existenci.
Omezuj svou nadutost a cvič se v posvátném nestranném náhledu.
Nikdy se neodděluj od těchto strážců a ochránců.

Nejprve buď motivována důvěrou, oddaností a soucitem.
Přijmi dočasné osmidílné sliby.[19]
Jednobodově soustřeď svou mysl, aby bylo ukončeno rozptýlení tří bran.[20]
Cokoli se objevuje, je forma Avalókitéšvary, v němž jsou sjednoceni všichni Vítězní.
Slyšitelné zvuky jsou zvukem esenciální šestislabičné mantry.
Nepřítomnost jakýchkoli konceptuálních konstrukcí je ničím neomezená aréna bódhičitty.
Nikdy se od těchto tří klíčových bodů neodděluj.
Neustále nahlas odříkávej šestislabičnou mantru – to samo o sobě postačí.

Shromáždi ctnosti, nahromaděné tebou i jinými během tří časů,
a všechno to použij jako příčinu rychlého dosažení buddhovství všech bytostí.
Následuj příkladu Vítězných a jejich synů s modlitbami věnování a aspirace.
Sjednotit takto zásadní myšlenky je jako nasadit uzdu dobrému koni.

Pokud neustále usiluješ o čtverou praxi ctnosti,
uvedu tě v okamžiku smrti do radostného stavu,
do nejvyšší říše blaženosti,
pověz lidem Tibetu, že o tom není pochyb.

Neváhejte! Toto je má soucitná rada od srdce!
Nebuďte připoutáni k tomuto životu, je jako příjemný sen!
Nebuďte posedlí zlem! Újma, kterou můžete způsobit sami sobě, je nekonečná!
Neposilujte osm světských vlivů,[21] jenom podvádíte sami sebe!
Přestaňte si dělat všemožné plány, nezapomeňte, že můžete zemřít už zítra!
Neúnavně věnujte trojí energii[22] posvátné dharmě.
To je ta největší laskavost, kterou mohou všichni Tibeťané sami sobě prokázat.

Zaujmeš-li, má dcero, dokonale ctnostný postoj,
budeš-li neustále odříkávat mantry *mani* a *tare*
a podněcovat ostatní, aby praktikovali ctnost ze všech sil,
budeš smět později odejít do čisté země podle vlastní volby.
Nejsi ode mne oddělená, proto se raduj."

Poté, co jsem uslyšela tato slova, pocítila jsem nejvyšší, radostí naplněnou důvěru. Požádala jsem Soucitného o požehnání a odříkávala tyto verše:

„Avalókitéšvaro, Pane, ať je tvá forma jakákoli,
ať jsou tvá družina, dlouhý život a čistá země jakékoli,
ať jsou tvé ctnostné kvality jakékoli,
nechť se já i ostatní staneme takovými, jako jsi ty."[23]

Sepjala jsem ruce a požádala, ať se v budoucnu znovu a znovu setkáváme. Vznešený odvětil:

„Jsem přítomen před těmi,
kteří udržují postoj oddaného zájmu.
Dávam jim zplnomocnění a požehnání.
O tom neměj pochyb, ó přítelkyně Táry."

Cítila jsem velikou důvěru v pravdivost těchto slov a třikrát jsem Vítězného obešla. Obcházela jsem vnitřní nádvoří jeho paláce a přitom jsem odříkávala tyto verše:

„Nechť nejsem nikdy, v žádném životě, oddělena od lamy, pána vznešených.
Nechť si užívám nádhery dharmy.
Dovršením kvalit cest a úrovní
nechť rychle dosáhnu stavu Avalókitéšvary."[24]

Ráda bych na tomto místě uvedla několik poznámek ze svatých textů, abych dodala hodnověrnost tomu, co jsem právě popsala.

Vznešený a nejvyšší Avalókitéšvara přirozeně vyjadřuje soucit všech Vítězných. V dávné minulosti, před tolika eóny, kolik je zrnek písku na dně řeky Gangy, v době velkého eónu zvaného Graha, vládl tomuto světu vládce jménem Aranémi, který zplodil tisíc synů. Nejstarší syn jménem Animiša poprvé rozvinul osvícený postoj bódhičitty v přítomnosti tathágaty Ratnagarbhy.

S velkým soucitem jednou rozjímal o bytostech šesti stavů zrození a tehdy složil tento slib: „Nechť se bytosti zasažené utrpením, které jsou bez pomoci lapeny v příčině a následku, okamžitě osvobodí z utrpení pouhým pomyšlením na mne a vyslovením mého jména.

Nechť nikdy nedosáhnu úplného osvícení, dokud neskoncuji s utrpením druhých."

Když dovršil své hluboké a rozsáhlé působení, přijal jméno Avalókitéšvara, velký a odvážný bódhisattva. V *Sukhávatí-padmapradéša sútře*[25] je uvedeno proroctví, podle nějž jakožto regent nejvyššího vznešeného vítěze Amitábhy dosáhne osvícení jako tathágata Rašmisamudra Šríkutarádža a přinese bytostem ještě větší užitek. Na základě této předpovědi a svého slibu ještě usilovněji jednal pro dobro bytostí šesti tříd a především pro dobro bytostí Tibetu, Země sněhu. Jak se píše v *Bílé lotosové sútře* posvátné dharmy:[26]

„Bódhisattva Akšajamati oslovil Vítězného, zcela dokonalého Buddhu, Požehnaného, a zeptal se jej: ‚Požehnaný, proč se mu říká Avalókitéšvara?'

Požehnaný odvětil: ‚Pouhým zaslechnutím jména Avalókitéšvary se nesčetné miliardy cítících bytostí zakoušejících utrpení zcela osvobodí od svého břemena nesnesitelných strastí. Kdykoli jsou cítící bytosti ohroženy ohněm, vodou, jedem, zbraněmi, kanibaly, jakši – zlými skřítky – démony, vězením, zloději, bandity a tak dále, budou zachráněny. Osvobodí se od pěti jedů rušivých emocí a ode všeho zla. Postačí, aby se mu s plnou důvěrou poklonily, a všechna jejich přání se bez výjimky spontánně naplní.'"

Vznešená sútra *O seskupení Uren* uvádí:[27]

„Bódhisattva Nivaranaviškambhin se zeptal, jak silná je záře zázračných sil bódhisattvy Nejvyššího soucitu.

Z úst Tathágaty vyšla tato odpověď: ‚Soucit Avalókitéšvary přináší bytostem v pekelných světech úplnou duchovní zralost. Vzal na sebe formu světového panovníka, který zcela uvolněně spočívá na pohřebišti radosti ve městě prétů. Dává utišující chlad těm, které trápí oheň, a ohňové jámy mění v lotosové rybníky.

Rozhání a rozděluje ochránce pekel a nutí Dharmarádžu, Pána smrti, aby se mu klaněl a stále znovu jej chválil. Sesílá chlad na města prétů a zklidňuje mračna krupobití vadžer.

Zmírňuje kruté zacházení ochránců pokladů[28] s trpícími bytostmi a pomáhá jim rozvinout bódhičittu. Z desíti prstů na rukou mu vytéká deset velkých řek a z desíti prstů na nohou čtyřicet mohutných toků. Z pórů těla toho, jehož srdce je naplněno nejvyšší dobrotivostí, stéká rosa a dopadá na préty. Když ji ochutnají, uvolní se jim hrdla, zhojí a zacelí rány na těle a oni jsou nasyceni potravou bohů, jídlem stovky chutí. Ctnost pozemských praktikujících přináší prétům radost z dharmy, v jejich říši pak zní zvuk mahájánové dharmy. V té chvíli je dvacet mohutných hor nihilistických náhledů rozdrceno vadžrou

prvotního vědomí, načež se prétové zrodí v zemi nejvyšší blaženosti, kde se stávají bódhisattvy podle svých přání a kde jsou přivedeni k duchovní zralosti.

Takto každý den přivádí miliardy cítících bytostí k úplné duchovní zralosti. Toto je síla Avalókitéšvary, jíž nevládnou ani tathágatové.'"

Avalókitéšvara vyzařuje své emanace pro dobro těch, které je třeba vést – buddhy, bódhisattvy, šrávaky, pratjékabuddhy, bohy, nebeské hudebníky, skřítky jakše, Íšvaru, Mahéšvaru, vladaře vesmíru, krvežíznivé démony, bytosti s krásnými těly, bráhmany a Vadžrapániho[29] – a během šesti stráží dne a noci je učí dharmě podle jejich možností, schopností a motivací.

Jedinkrát vyslovit jeho jméno přináší stejný užitek jako vyslovit jména všech buddhů, jichž je tolik, co zrnek písku v řečišti Gangy. Podobně postavit jedinou sochu Avalókitéšvary přináší tolik užitku jako vytvořit podoby všech buddhů a bódhisattvů, kteří se kdy zjevili, zjevují a budou zjevovat ve třech časech. Strávit jediný den meditací na formu vznešeného Avalókitéšvary je mnohem záslužnější než stovku let rozvíjet šest dokonalostí. To je výčet jen několika nepředstavitelných kvalit tohoto bódhisattvy.

Říká se, že co se týče užitku a výhod odříkávání *dhárani*[30] formy Avalókitéšvary s jedenácti hlavami, lze díky ní nakonec získat dokonalé mistrovství nad čtyřmi pozitivními kvalitami: v okamžiku smrti potkáme tathágaty, nezrodíme se v nižších stavech existence, hodina smrti nás nezastihne nepřipravené a poté, co v okamžiku smrti opustíme tento svět, zrodíme se v říši blaženosti.

V šesti slabikách mantry *mani* jsou zhuštěny všechny sútry Buddhovy dharmy. Skrze ni lze odstranit všechny nemoci, zlé vlivy a překážky. Získáme nezměrné pozitivní kvality, jako je dlouhý život a osvobození od nemocí, očistíme utrpení šesti tříd bytostí, přirozeně dovršíme šest dokonalostí a dosáhneme *kájí* šesti Vítězných. Stručně řečeno, pouhý pohled, zaslechnutí, pomyšlení nebo dotek těchto šesti slabik zasévá semínko osvícení. Všechna zatemnění se rychle pročistí a nižší stavy

existence se uzavřou. Po několika zrozeních ve vyšších říších se rychle probudíme k úplnému osvícení.

Jediným provedením rituálu půstu Nejvyššího slitovníka lze odstranit čtyřicet tisíc eónů bloudění v cyklické existenci a očistit všechnu karmu a zatemnění, vzniklé skrze pět činů s okamžitým následkem.[31] Zdokonalením všech pozitivních kvalit šesti dokonalostí lze dospět na úroveň bódhisattvy, který již neupadne zpět do samsáry. Také ženy, které alespoň jednou vykonají rituál půstu, dosáhnou po smrti úrovně bódhisattvy na vysokém stupni realizace a otočí se zády k cyklické existenci. Fyzickým prováděním půstu očistíme fyzická zatemnění a nezrodíme se již jako prétové. Slibem mlčení, což je praxe odříkání na úrovni řeči, očistíme zatemnění slov a nezrodíme se jako zvířata. Mentálním odříkáváním *dhárani* očistíme zatemnění mysli a uzavřeme bránu ke zrození v pekelných říších. Uplatňováním těchto tří metod udržování těla, hlasu a mysli v proudu prvotního vědomí se rychle očistíme z cyklické existence.

Podáme-li praktikujícím po dokončení půstního rituálu teplé jídlo, vykonáme službu srovnatelnou se službou bódhisattvovi na osmém stupni. Sloužit tomu, kdo byť dočasně složil sliby, je stejné jako sloužit arhatovi.[32]

Ten, kdo finančně podpoří půstní rituál, nezrodí se ve třech nižších stavech existence, ale bude obdařen osvíceným postojem bódhičitty, bude mít ve všech příštích životech nevyčerpatelné štěstí, dovrší duchovní kvalitu štědrosti a rychle dosáhne osvícení.

S vědomím těchto a dalších nepředstavitelných výhod a prospěchu dokonale provádějte ctnosti, radujte se a cvičte dnem i nocí bez rozptýlení s motivací usilovného a rozhodného altruismu, důvěry a oddanosti.

Využijete-li smysluplně dny, které jsou ještě před vámi, zajistíte užitek sobě i ostatním, jak je to stvrzeno pravou řečí Vítězných, zkušeností všech velkých duchovních učitelů i přímo dokázáno vaším vlastním prvotním vědomím a zásluhami vašich snah a oddaných záměrů.

Již od počátku se osvobodíte od strachu před zrozením a smrtí, anebo alespoň nabudete důvěry a s radostí stanete smrti tváří v tvář, přinejmenším však nebudete umírat se strachem či lítostí.

Spínám ruce a z celého srdce se modlím, aby se vám to zdařilo. Znovu a znovu vás prosím, abyste osvobodili svou mysl od nerozhodnosti a upřímně pokračovali v této smysluplné duchovní práci.

Štěstí, štěstí, štěstí!

JULOKO

Čistá země Táry

Skláním se před Avalókitéšvarou.

Skláním se u lotosových nohou toho,
jenž shlíží na živé bytosti se soucitným pohledem,
chválím neobyčejné božstvo,
abych dovršila dvě akumulace.[1]

Klaním se tobě, Táro, božstvo božstev,
zdroji všech duchovních dovršení bez výjimky.
Jako vzácný klenot plnící přání
dáváš nám plod všeho, po čem toužíme.

Cítící bytosti, které si skutečně přejí vidět
čistou zemi Táry ve své vlastní mysli,
se budou radovat z konejšivých paprsků čisté vize,
utišujícího úkrytu rozkvetlého lotosu důvěry.

Když jsem se vracela z Hory Potála,[2] vydala jsem se doleva a se svou společnicí Bílou Tárou jsem došla až na místo, kde celá krajina bujela zelení. Kamkoli jsem pohlédla, vše bylo neobyčejné, nádherné, jasné a živé. Paláce z pětibarevných duhových světel se vypínaly až k nebesům. Všude rostlo množství nejrůznějších květů a lotosů. Nebylo zde ani léta, ani zimy. Stromy plnící přání byly v plném rozkvětu a z jejich větví visely malé zvonky a zvonkohry. Když je vítr rozhýbal, zazněly zvuky Buddhovy dharmy, jako třeba *Namo arja Tara mam* v jazyce sanskrtu.[3] Všude poletovali ptáci, emanace vznešené paní – vrabci, kachny, pávi, jeřábi, papoušci, tetřevi, kukačky a labutě. Krajina byla plná nepopsatelného bohatství a hojnosti – hory ze zlata, stříbra,

tyrkysů a vzácných kamenů, jezírka plná nektaru osmi skvělých kvalit[4] a elegantní lázně z drahokamů.

V této čisté zemi neexistovaly pojmy jako zrození, stáří, nemoc nebo smrt. Všichni obyvatelé se zázračně rodili ze srdce lotosů. V žádném budoucím životě již neuslyší nepříjemný nebo ošklivý zvuk. Byli to mužští a ženští bódhisattvové, kteří dosáhli vysoké úrovně realizace. Toto místo přesahovalo všechna omezení představivosti, bylo nesmírně velké s tisíci a tisíci ohromnými sídly zdobenými pěti vzácnými substancemi.[5]

V mžiku jsem se dostala až k bráně hlavního paláce – obrovského, kouzelného a úžasného chrámu, jenž osvobozuje bytosti čtyřmi způsoby.[6] Ve chvíli, kdy jsem prošla vstupní branou, probudila jsem se z hlubokého spánku běžného racionální vědomí a byla osvobozena od závojů nevědomosti. Vnitřní moudrost mého prvotního vědomí se rozšířila a já zakusila vlnu lásky a soucitu.

Prošla jsem západními dveřmi a potkala Bohyni tajemství, Guhjadéví. Zdálo se, že ji těší, že mě vidí. Šla jsem až na nádvoří, na němž několik tisíc zeleně oděných bohyní zpívalo v sanskrtu chvalozpěvy na jedenadvacet forem Táry. Zpěv doprovázely hrou na drobné činelky, zlaté bubínky a bubny ze santalového dřeva, ebenu, dřeva „hadího srdce“[7] a čtyř druhů mízy a také na větší činely, zvony, gongy a flétny. Často svůj zpěv přerušovaly a hrály na nejrůznější další, mně neznámé hudební nástroje. Když jsem je slyšela, cítila jsem nepředstavitelnou oddanost, v mysli jsem nabízela obětiny a často odříkávala slova chvály jedenadvaceti formám Táry.

Vešla jsem do malého domku a uvnitř uviděla sedět bohyni. Připadala mi velice stará, zuby však měla rovné a bezchybné a pleť svěží jako mladá žena v nejlepších letech. Bílé vlasy si stočila do tvaru lastury. Působila neobyčejně vznešeně a obklopovala ji početná družina. Její tajné jméno bylo Gaurí Gírtima, známější však byla jako Ajurdéví, bohyně dlouhého života.[8] Poklonila jsem se jí a na znamení úcty jsem ji několikrát obešla. Poté jsem obětovala mandalu, sedmiramennou modlitbu a další modlitby a přání.

Podivila se: „Copak, děvče? Jaké karmické spojení tě sem přivedlo? Máš opravdu velké štěstí, že jsi se dostala až sem, do mé přítomnosti. Jak úžasné! Jsem hrdinka, jejíž duchovní vlastnosti jsou skryté. Díky laskavosti ctihodné Táry jsem získala mistrovství nad nesmrtelným životem vadžry.“

Položila mi ruce na hlavu. Velmi se ze mě zaradovala a řekla:

„Poklonit se té, která září jako rubín,
v plném rozkvětu mládí šestnácti radostí.[9]
Vítězná v boji s rozvratnými silami márů
dává uskutečnění nesmrtelného života.“

A dodala: „V Indii ani v Tibetu neexistuje ani jediné mé vyobrazení. Ačkoli mnoho jóginů a jóginek navštívilo díky Táře tuto říši ve skutečnosti, vizích či ve snech, ještě nikdo se se mnou nesetkal.“ Její slova mne potěšila.

Pokračovala jsem cestou k hlavnímu nezměrnému paláci. Uvnitř jsem spatřila pětivrstvé stěny vytvořené z lastur, zlata, korálů, smaragdů a safírů, vše rubínově třpytivé. Sloupy a pilíře z červených perel, křišťálové střešní trámy, krovy z klenotů plnících všechna přání, všude široká okna a střešní okénka osvětlující vnitřek chrámu. Na vrcholu zlaté římsy držel fronton modrozelenou tyrkysovou klenbu, na čtyřech stranách se vypínaly chrliče s hlavami makar a z úst jim visely šňůry bílých, žlutých, červených a zelených perel s malými zlatými, krásně znějícími zvonkohrami. Všude kolem se linula nádherná hudba rozpouštějící utrpení nižších sfér, vzduchem se nesla líbá vůně vonných tyčinek nezměrných postojů,[10] vystaveny byly nepředstavitelně skvělé obětiny.

Na měsíčním disku uprostřed tohoto paláce seděla na pestrobarevném lotosu s tisíci okvětními plátky ta, která je jediným útočištěm, jediným ztělesněním soucitu, nejvyšší matka všech Vítězných tří časů, sestra bódhisattvů, ta, kterou uctívají na zemi i na nebi a kladou si její

nohy na temena hlav, ta, která se zrodila ze slz Nejvyššího soucitného,[11] sama vznešená Tára.

Byla modravě zelená, zářivější než hora tyrkysů ve svitu tisíců sluncí. Z její tělesné formy obdařené vnějšími a vnitřními znaky dokonalosti proudily nekonečné paprsky světla. Byla to dívka v rozkvětu šestnácti jar, oděná v šatech z hedvábí bohů zdobených nepopsatelně vzácnými ornamenty z drahokamů plnících přání. Vlasy měla temně černé a lesklé, jeden pramen svázaný na temeni a propletený modrozelenými hedvábnými stužkami, které se třepotaly ve větru, druhý jí volně spadal dolů na ramena. Levou rukou, spočívající v gestu symbolizujícím Tři klenoty,[12] držela stvol zelené lilie, jejíž okvětní plátky se jí rozevíraly u ucha. Pravou ruku držela v gestu udělování útočiště,[13] čímž zastřešovala bytosti a chránila je před nesčetnými strachy ze zmateného světa cyklické existence, nohy měla zpola překříženy v pozici ženského bódhisattvy.

Proti směru hodinových ručiček ji obcházelo mnoho ženských bódhisattvů. Po její pravici seděl bódhisattva Súrjagupta, za ní bódhisattva Dawa Gjalcen, nalevo básník Čandragómin a před ní pán Dípamkara.[14] Dohromady tam bylo několik tisíc vůdčích postav i s družinami a nepředstavitelné množství stovek a tisíců forem Táry: Tára hromového dračího řevu, Tára nejvyšší síly, Tára spontánního dovršení, Tára neustrašenosti, Tára světelných paprsků, Tára, která krotí bytosti, Tára Zang-jun,[15] Tára nepochopitelnosti, Tára dovedných prostředků, Tára osvícení, Tára centrálního Tibetu a Tára Číny. Viděla jsem je jasně, jejich těla však nebyla stvořena z masa a krve, byly to iluzorní formy prvotního vědomí, kouzelný projev, který se manifestuje v miliardách forem. Všechny jsem je viděla v jejich fascinujícím třpytu, zářící jasně jako hvězdy a planety, které se odrážejí na hladině obrovského oceánu.

V té chvíli se mé ulpívání na běžné skutečnosti spontánně rozplynulo. Na krátkou chvíli jsem zakusila nevyjádřitelný, nepředstavitelný smysl nekonečného vesmírného řádu, obrovské a zcela nezastřené panorama čistoty, kde není na konečné úrovni nic reálného, na čem

by se dalo jakkoli ulpět. Znovu a znovu jsem se klaněla ve stavu důvěry a čisté radosti. Když jsem se blížila ke ctihodné bohyni, obětovala jsem mandaly vesmíru a sedmiramenné modlitby. Se silnou touhou a odhodláním jsem se modlila ke třem božstvům, která dohlížejí na Zemi sněhu.[16] Položila jsem si její nohu na hlavu a zazpívala tuto smutnou píseň:

„Běda, běda, soucitná matko Vítězných!
Tvá milovaná dcera bloudí v divočině cyklické existence,
napadána zloději a loupežníky osmdesáti tisíc myšlenkových vzorů.
Hrozí jí ztráta jejího největšího bohatství a dokonalé ctnosti.
Pomoz jí svým soucitem, vznešená paní Táro.

Teď, kdy nad námi běsní znaky období úpadku,
nauky Vítězných jsou sluncem, které zapadá do říše vodního boha.[17]
Četní duchovní přátelé, kteří jsou držiteli nauk, odešli do říše míru,
nauky súter a tanter jsou zastřeny mraky sektářské předpojatosti.
Drž nás svým soucitem, vznešená paní Táro.

Mnoho cítících bytostí se ocitlo bez ochrany, nemají, komu by se svěřily,
neustále je trápí nemoci karmy a rušivých emocí,
trpí následky nesnesitelných bolestí a strážně.
Bude jim ještě dlouho trvat, než dojdou do země vševědoucího osvícení a osvobození.
Pomoz jim svým soucitem, vznešená paní Táro.

Barvy duchů zla povstávají na nebi.
Záře bledne na praporu vítězství těch, kteří praktikují dharmu.
Teď, kdy je svět naplněn duchovními šarlatány

a živoucí bytosti mohou být svedeny na zvrácené stezky,
drž je svým soucitem, vznešená paní Táro.

Hordy barbarů a pohraničních kmenů přinášejí konec naukám,
bez ustání se vedou války s pěti silami zla.[18]
Šiky ničivých amád márů jsou už seřazeny a čekají na povel k útoku.
Jestliže nás před nimi neochráníš, komu pak budeš projevovat svou moudrost a moc?
Pomoz nám svým soucitem, vznešená paní Táro."

S myslí naplněnou toužebnou oddaností jsem vyslovila mnoho podobných modliteb.

Vznešená bohyně mi na hlavu položila pravou ruku, jasně označenou skvělým znakem kola plnícího přání,[19] a odvětila:

„Poslouchej, ó laskavé děvče, Čandra Táro.[20]
Když jsem v minulosti, v jednom z nejranějších raných eónů,
poprvé rozvinula nejvyšší bódhičittu,
nenašel se nikdo, kdo by usiloval o dokonalé buddhovství v ženském těle.
Proto jsem vyslovila následující aspiraci:

Budu se objevovat v ženské formě,
přivedu tento oceán bytostí k nejvyššímu osvícení.
Postarám se, aby v okamžiku, kdy si byť jen vzpomenou na mé jméno,
překonaly osm druhů strachu.[21]
A jáma cyklické existence bude vyprázdněna.
Dokud je nepřivedu k dokonalému buddhovství,
kéž sama nikdy nedosáhnu buddhovství.

S těmito a dalšími stovkami tisíc podobných aspirací
jsem složila sliby a zavázala se.

A ačkoli jsem prvotním buddhou,
ukazuji v této říši, že jsem se zdokonalila a dosáhla buddhovství.
Oplývám velkým soucitem se všemi bytostmi.
Především pro dobro lidu Tibetu jednám okamžitě.
Proto vy, moudří šťastlivci,
dobře střežte tento rozkaz vznešené bohyně:

V době pěti úpadků,[22] kdy zbývají jen stopy učení,
kdy brzká invaze barbarů se vším skoncuje,
je tato vznešená, vzácná opora,[23]
díky níž máme svobodu praktikovat,
ohrožena daní pomíjivosti.
Jste-li zmateni, co se týče příčiny a následku, obraťte se k sútrám a tantrám,
abyste si zajistili štěstí a odstranili utrpení.[24]
Bohatství ani majetek, přátelé ani příbuzní, otec ani matka nebudou útočištěm.
Kdo nám poskytne útočiště? Neomylné Tři klenoty.

Především se znovu a znovu během šesti denních a nočních hlídek
modlete ke třem božstvům, která zastřešují Zemi sněhu,
Amitábhovi v zemi blaženosti,
vznešenému Avalókitéšvarovi v zemi Potále,
Guru Thod Threng Calovi na subkontinentu Čamára,
vznešené Táře v zemi Juloko
a ke kořenovým učitelům, kteří jsou podstatou sjednocení všech.
Jsou s nimi totožní svou základní podstatou, pouze zdánlivě se jeví odlišní.
Jsou neoddělitelní od vašeho prvotního stavu, který je vaší přirozenou bdělostí.
Jsou za sjednocením v běžném smyslu slova, za setkáváním a odloučením.

Svou pozornost vždy směřujte ke ctnosti.
Nemrhejte tímto lidským životem v rozptýlení,
nezaobírejte se dharmou pouze povrchně,
ale čiňte tak upřímně, z hloubi svého srdce.
Spoléhejte na důvěru, čistý náhled, soucit a bódhičittu,
na úsilí, moudrost, bdělou pozornost, ostražitost a kázeň.
Když jsou dovršeny tři fáze – příprava, hlavní praxe a zakončení –
dozraje plod vašeho cíle.
Esenciální mantry tří božstev velkého soucitu,
mantry *mani*, *siddhi* a *tare*,
nebo i jediný půstní rituál *ňungne*, jenž provedete vy nebo ostatní,
odstraní následky čtyřiceti tisíc eónů škodlivých činů a porušování slibů.

Je snad vůbec ještě třeba hovořit o prospěchu a výhodách pravidelné praxe?

Proto jednejte morálně, aniž jste zmateni v příčině a následku.
Vy, šťastlivci, kteří se dokážete modlit,
zajisté nebudete mít po smrti potíže
bez váhání vstoupit do čisté země Juloko.
Přísahám, že vás přijdu uvítat.
Mé emanace na sebe vezmou jakoukoli formu –
duchovních přátel, mužů a žen, zvířat, ptáků a mnoha dalších,
aby vás vedly a staraly se o vás.
Je jich nespočetné množství,
a proto mějte důvěru a čistý náhled, modlete se, proste a pronášejte čistá přání."

Její slova ve mně vyvolala nezměrnou důvěru a radost. Stále znovu jsem se modlila, abych obdržela čtyři zplnomocnění.[25]

Z pomyšlení, že se budu muset s Tárou rozloučit, jsem zakoušela větší trýzeň než bohové upadající ze své nádhery. Tára však řekla: „Neklesej na mysli! V žádném příštím životě od sebe nebudeme oddělené. Dávám ti jméno Rigdzin Drolma, tedy Tára, která je držitelkou prvotního vědomí. Jedna bohyně, vyzáření energie mé aktivity, bude navíc neustále s tebou během šesti denních a nočních hlídek. Bude ti tak blízko, jako když spolu hovoří dva lidé."

Pokračovala jsem v cestě, až jsem přišla do malé místnosti, kde jsem potkala repu Dampa Gjagara, statné postavy, s bílými, lehce prořídlými vlasy. Měl čtyři syny a čtyři dcery. Nejmladší dcera, jménem Čhang Trama, mi řekla: „Je dobré, že jsi se na mě přišla podívat." Potěšena začala tančit a zpívat píseň o Táře. Projevovala mi velkou náklonnost. Její otec seděl nedaleko, v ruce držel vázu dlouhého života a sám pro sebe se usmíval. Když jsem jej požádala, aby za mne pronesl modlitbu, znovu se usmál, upřeně se zahleděl a na chvíli se soustředil.

Opustila jsem palác západní branou. Vykoupala jsem se v rybníku a napila se nektaru nesmrtelného života. (Kdybych měla popsat vše, co jsem viděla, a všechny, které jsem potkala, zajisté by to naplnilo mnoho svazků, nejsem ale schopna vše zapsat.)

Na nedalekém místě jsem přešla kolem stromu *karandatava*, který má zlaté kořeny, stříbrný kmen, safírové větve, jantarové listy, rubínové květy a diamantové plody. Je to strom plnící přání. Zdálo se, že pokrývá celou zemi. Byly na něm zavěšeny hedvábné pestrobarevné stužky a šňůry perel s malými zvonkohrami. Na vrcholu stromu trůnil král ptáků – *masar* – ačkoli zde se mu říkalo *karantava*. Jeho tělo zdobilo sedm druhů vzácných klenotů. Na temeni hlavy měl hřebínek z klenotu *sarvaphala*. Jeho háv byl ještě krásnější než paví. Zpíval v sanskrtu: „*Sarva buddhaje eka Potala jana duhkhašantim siddhiphala ho*," což lze přeložit jako: „Abys dosáhl buddhovství, jež je po všech stránkách dokonalostí, vejdi do říše Potála. Nechť se bytosti šesti stavů cyklické existence osvobodí od utrpení a nechť dosáhnou skvělých duchovních uskutečnění."

U paty stromu seděl starý bělovlasý muž se sekerou, zvaný Artháčandra, tedy Měsíc, který naplňuje cíle. Když jsem tam odpočívala

a ochutnávala plody onoho stromu, muž nahlas pronesl: „Chlapec jménem Karmasarvamangala poslaný vznešeným Avalókitéšvarou vyskočil z kořene stromu karandatava."

Nato začala hejna ptáků hlasitě naříkat: „Běda!" Třepotali křídly a z očí jim kanuly slzy.

Jejich král zaplakal:

„Nepodtínej strom karandatava!
Ptáci karantava padnou na zem.
Ó muži, nechť žiješ dlouho a bez nemocí.
Já, pták, odlétám do Potály."

Spatřila jsem obraz muže, jak poráží strom, a ptáci padali na zem. Měla jsem mnoho takových záhadných vizí. Poté se objevil laický praktikující, požehnaný vznešeným Avalókitéšvarou, a pozoroval mě, jak přednáším chválu jedenadvaceti formám Táry. Po chvíli pravil:

„Užitek z odříkávání těchto chvalozpěvů je tento:
všichni, kteří mají tyto modlitby chvály ve své mysli,
vykoření bez výjimky všechny chyby a nedostatky.
Rozvinou příznivé kvality jako dorůstající měsíc
a budou požehnáni tisíci buddhy.
Ó, jak úžasný je tento nejvyšší chvalozpěv.
Pokud jej jedinkrát v duchu vyslovíš,
určitě se zrodíš v nejskvělejší posvátné Říši blaženosti."

Popsal také jejich dočasný i konečný prospěch tak, jak se vysvětluje v tradičních naukách.

Poté se objevila ta, která měla ve svém minulém životě spojení a samaji s Padmasambhavou a která byla velkou ochránkyní nauk skrytých pokladů rozsáhlé a hluboké Buddhovy dharmy. Později byla duchovní družkou Mila Žepa Dordžeho (nepřekonatelné ozdoby linie

praxe Země sněhu), když pobýval v oblasti Mount Everestu a Čubaru. Díky ní se mu podařilo přivést svou jemnou energii a vědomí do ústředního kanálu.[26] Nakonec se stala osobní ochránkyní nesrovnatelného vtělení tulkua Džigme Dongag Tendzina (držitele vadžry prvotního vědomí) a Dečhen Dordžeho[27] (korunního klenotu stovky duchovních adeptů). Odstranila překážky jejich života a nasměrovala jejich konání k nestrannému prospívání bytostem. Obecně je známá jako Taši Ceringma, královna bohyň léčení. Třikrát zvolala z meditačního centra mého vzácného učitele, kde prodlévala: „Dívko Dawa Drolmo! Vrať se zpět do lidského světa!"

Když jsem uslyšela její jasný hlas, vzpomněla jsem si na svého vzácného strýce, na přátele a příbuzné a na své rodiče v kraji Throm. Má mysl se naplnila zvláštní touhou po návratu zpět. A tak jsem se v doprovodu Bílé Táry v jediném okamžiku vrátila. Ve světě lidí zatím uplynulo celých pět dní (tedy deset dvanáctihodinových cyklů dne a noci). Když se mé vědomí vrátilo do fyzického těla, hlasitě jsem kýchla. Nejprve jsem byla úplně dezorientována, jako bych se právě probrala ze spánku, brzy mne ale naplnila důvěra a radost z vizí čistých zemí, ale i hrůza z karmických vizí pekel.[28]

Strýc Trungpa[29] stál přede mnou, v ruce držel šíp dlouhověkosti ozdobený stuhami a upřeně na mne hleděl očima podlitýma krví. Nebyla jsem s to říci ani slovo a cítila jsem se trochu nesvá. Byla jsem rituálně očištěna léčivým deštěm zřeců[30] a vodou požehnanou meditační praxí ochranné bohyně Vidžaji.

Všichni plakali dojetím a vzrušením. Vyptávali se: „Nebylo to obtížné? Musíš mít hlad a žízeň!" Ve své nedočkavosti mi téměř sypali jídlo a lili pití na hlavu. Ačkoli jsem protestovala: „Vůbec necítím hlad ani žízeň," nevěřili mi a naléhali, abych jedla a pila. Všichni měli velkou radost jako velbloudí matka, když najde své ztracené mládě, a nachystali obětní hostinu.

Poté jsem den či dva odpočívala, načež Gjazur Tulku zapsal mé vyprávění o čistých zemích Potála a Juloko a pekelných říších. Nic nevynechal ani nepřidal.

Tajné tělo, řeč a mysl všech nesčetných Vítězných
jsou neoddělitelně sjednoceny v Táře, matce všech Vítězných.
Pronikavý paprsek jejího soucitu zasáhl mé srdce
a v jediném okamžiku odstranil z mé mysli temnotu.
Silou mých minulých přání se vize čistých zemí
skutečně a jasně objevily v zrcadle mého srdce.
Toto dobré a správné vyprávění, prosté všeho přehánění nebo zavrhování čehokoli
a nepoškozené démony sektářství či žárlivosti,
povstalo výhradně díky laskavosti mých lamů.
Proto se s oddaností obracejme na svaté duchovní přátele,
kteří nám ukazují správnou cestu.
Budou nám žehnat ve všech budoucích životech.

Sarva mangalam – nechť je vše příznivé.
Štěstí, štěstí, štěstí!
Nechť je svět obdařen přízní, nechť zazáří dobro a štěstí.
Džajantu – nechť pozdvihneme prapor vítězství!

SCHODY K OSVOBOZENÍ

Shrnutí následků ctnostných a nectnostných činů

Hrí. Lama dharmakáji je přirozený stav osvobozený od konceptů.
Lama sambhógakáji, pán dharmy, je nejvyšší blažená radost bohatství bytí.
Lama nirmánakáji je zrozen na dlouhém lotosovém stonku[1]
S úctou se klaním držiteli vadžry tří kájí.

Neposkvrněné božstvo, tvá forma je bílá,
nad hlavou ti spočívá dokonale probuzený buddha,
hledíš na běžné bytosti očima přirozeného a nesmírného soucitu:
s úctou se skláním před Avalókitéšvarou![2]

Matko, soucitná Táro,
útočiště, jež plodí všechny vítěze, a pole, na němž se zjevují,[3]
skláním se u tvých lotosových nohou.
Dokud nedosáhnu osvícení,
oddaně a s plnou důvěrou u tebe přijímám útočiště.

Já, Dawa Drolma, dcera rodu Tromge, jsem se zrodila své laskavé matce. Se všemi trpícími bytostmi jsem zacházela se soucitem. Když mi bylo patnáct, postihla mě těžká choroba. Má matka, Bílá Tára, mě povzbuzovala a nakonec zcela vyléčila moje bolesti tajemnými léky, jimiž mi zachránila život. Na deset dní a nocí[4] jsem se vzdala jídla a zakoušela prorocké vize, které mě vedly k hledání toho, co je ctnostné. Poté, co se zastavilo mé uvědomování jevů tohoto života, čtyři dákiní se staly mými společnicemi a usadily mě na hedvábná nosítka. Krátce jsem cestovala úzkým průchodem barda. Měla jsem hrůzostrašné, prchavé a neurčité vize. Viděla jsem také mnoho svatých mistrů,

kteří odváděli bytosti z nižších stavů. Hovořila jsem s nimi v duchu důvěry v jejich soucit o svém rozčarování z cyklické existence.

Říše Slavné hory má tvar srdce. Na jejích impozantních svazích, uprostřed města dákiní, ve vysokém paláci s mnoha podlažími jsem potkala Orgjena a družinu jeho emanací, krále Tibetu se svými poddanými.[5] S důvěrou a touhou jsem se mu poklonila a snažně jej žádala, aby mi poskytl útočiště. Jeho mysl se naplnila soucitnou láskou. Dal mi zvláštní zplnomocnění a požehnání. Pravil: „Nezapomeň, jak se ti projevily vize šesti tříd bytostí. Vrať se do světa lidí a vybízej je k ctnostnému konání." Mnoho dáků a jóginek i matka Cchogjal, dákiní prvotního vědomí, mne poctili, když mne doprovodili sto kroků. Dojala jsem je svými vznešenými modlitbami dobrých přání.

S Bílou Tárou, svou ochránkyní a strážkyní, která mě stále inspirovala, jsem prošla dlouhou, úzkou soutěskou barda. Pociťovala jsem prchavé a kalné dojmy rozličných zesnulých (z nichž některé jsem znala, jiné nikoli), bytostí, které přede mnou vířily jako sněhové vločky. Tyto ubohé bytosti plakaly a usedavě naříkaly a předaly mi mnoho odrazujících vzkazů, které jsem měla vzít s sebou zpět do světa živým a pozůstalým. Zapřísahavaly mě: „Při své lásce a soucitu k nám, prosíme, odevzdej naše zprávy." Držely mě za ruce a z očí se jim řinuly proudy slz. Nebyla jsem schopna to unést, a tak jsem stále znovu odříkávala mantru *mani*.

Om mani padme hung hri.

Cestovala jsem záhrobním světem a viděla, jak bolestivá zkušenost to je pro všechny, kteří se nemohli opřít o Buddhovu dharmu. Z nebe na ně padal krvavý déšť zbraní. Vzduchem hřměly zvuky, jako když řve tisíc draků, zatímco na zemi hrůzostrašní pekelníci nelítostně mávali zbraněmi a křičeli: „Zab, zab! Zbij, zbij!" Zemi zahalovala temnota muk a utrpení.

Om mani padme hung hri.

Ti však, kteří praktikovali Buddhovu dharmu, byli v bardu šťastní a spokojení. V jejich případě byla obloha naplněna stovkami duh. Padal sladký déšť, kam oko dohlédlo, zpívali a tančili dákové a dákiní, hráli na hudební nástroje, nabízeli bytostem mračna obětin a vedli je na stezku nejvyšší blaženosti osvobození. Nadešel jim šťastný den.

Om mani padme hung hri.

Ty, jenž dosud dlíš ve světě živých a máš zásobu šatů na stovky let, vykročíš ráno v den své smrti nahý. Proto je lepší nosit otrhané šaty, ale praktikovat to, co je ctnostné. Ačkoli jsi nahromadil zásoby jídla na dlouhou dobu, onoho dne, kdy budeš umírat, budeš hladový, proto je lepší darovat i zbytky svého jídla. Ačkoli jsi celý svůj život hromadil bohatství, onoho osudného dne své smrti poputuješ s prázdnýma rukama. Proto je lepší chystat si zásoby na cestu v příštích životech. Onoho rána, kdy tě sevře temná oprátka Pána smrti, kdy nastane čas odejít, zůstaneš bez pomoci. Otec ani matka tě nebudou moci chránit, tví milující přátelé a příbuzní ti nebudou schopni pomoci. Poznáš, že jsou to pouhé objekty tvých vzpomínek na štěstí a radost a že nemají žádnou skutečnou podstatu. Odhoď tato pouta jevů a vnímání založeného na zmatku, protože je jisté, že je čas praktikovat božskou Buddhovu dharmu, která ti v budoucnu určitě přinese užitek. Nepromarni zbytek svého lidského života.

Om mani padme hung hri.

V další nečisté vizi jsem uviděla matné, hrůzu nahánějící pekelné scény. V strašlivé pevnosti z lebek spočíval na vysokém trůnu z navršených lebek hrůzostrašný Král smrti. Bezpočet jeho příšerných poslů drželo bytosti, které zemřely a dlely v bardu. Každou z těchto bytostí doprovázelo světlé a temné dítě, obdařené dovedností posuzovat dobré a špatné činy. Awa Langgo, sluha s hlavou býka, byl zběhlý v čtení zápisků na svitcích. Sluha se lví hlavou v odklepávání karmické spravedlivosti kladívkem. Sluha s hadí hlavou dovedl věštit ze zrcadla a sluha s jelení hlavou uměl rozkládat skřipce a chystat mučidla. Sluha

s hlavou červeného sněžného medvěda byl obratný v leštění zbraní, sluha s opičí hlavou ve vážení na váhách, sluha s medvědí hlavou v rozlišování ctnostných činů od škodlivých. Těchto sedm sluhů podrobně zkoumalo dobrou a špatnou karmu zesnulého. Zpívali chvalozpěvy těm, kteří byli duchovně založení, a vedli je po cestě osvobození.

Om mani padme hung hri.

Avšak ti, kteří postrádali duchovní uvědomění, byli vláčeni za vlasy dolů po temné cestě. Poslové řvali: „Zab je! Rozsekej je! Zbij je!" Budou zakoušet neodbytná muka po jeden celý eón, neboť jsou předurčeni trpět v horkých a studených peklech.

Om mani padme hung hri.

Soucítila jsem s těmito bytostmi, které zakoušely nesnesitelná muka. Žalostně jsem zpívala mantry *mani* a *tare*, což přineslo trochu užitku těm, kteří se mnou měli spojení skrze víru a touhu.

Om mani padme hung hri.

Dharamrádža na mě upřeně hleděl a pak se na mě obořil: „Dívko, jaké ctnostné a škodlivé činy jsi vykonala? Nic neskrývej, neboť ti to vůbec nepomůže, proto mluv!" Má ochránkyně Tára povstala a řekla: „Ach! Tato dívka má důvěru a úctu, proto se na ni nezlob. Zachází s těmi, kteří stojí níže než ona, se soucitem a milující laskavostí a vždy se vyhýbá škodlivým činům." Navzdory její přímluvě se na mě znovu obrátil: „Odhal mi své ctnostné a škodlivé činy."

Sluha s býčí hlavou prozkoumal svitek. „He hé! Ačkoli jsi se zabývala mnoha věcmi, zaměřila jsi se na to nejdůležitější."

Tato dívka s úctou řekla: „Vykonala jsem špatný skutek, neboť jsem spílala neukázněným dětem." Když jsem to řekla, trochu jsem se zalekla.

Dharmarádža se však pousmál a řekl: „Ačkoli se budeš muset očistit od svých chyb, tvá láska a snaha chránit malé děti zastíní jakýkoli škodlivý čin, který jsi vykonala. Mohu tě tedy poslat zpět do lidského

světa. Vyprávěj o tom, co jsi viděla v pekelných říších, předej zprávy od mrtvých a má vlastní poselství světu živých. Mluv o nich jasně. Pro tebe je však také na čase, aby ses vyznala ze svých špatných činů a konala už jen dobro. Jenom tím si zajistíš, že se nebudeš mít za co stydět."

Om mani padme hung hri.

Ačkoli mrtví poslali zpět mnoho vzkazů, vy, co jste se zde dnes sešli, poslouchejte teď dobře jejich tresť. Vy, kteří jste zůstali v onom světě živých bytostí, mějte na paměti, že za dobrou i špatnou karmu jste sami zodpovědní. Ony ubohé bytosti spodních sfér zakoušejí neustálé utrpení. Nemají vyhlídky na únik, proto nenechejte svou náklonnost a soucit vůči nim uvadnout. Teď je čas rychle věnovat své ctnosti v jejich prospěch.

Om mani padme hung hri.

Co se týče ctnosti, nastal čas zaměřit se na její hromadění, očišťování, rozvíjení a skutečné provádění.[6] Abyste očistili svá zatemnění – což je jako znovu vstát poté, co jste spadli na zem – představte si jasně ty, kterým důvěřujete a které uctíváte, a vyznejte se ze svých chyb. Nejvznešenější očistou zatemnění jsou tři činy, a sice sepsání, přečtení a rozšíření rozkazů Dharmarádži, především však těchto textů: *Sútry osvobození*, *Sútry trojího očištění*, *Sútry výčtu jmen buddhů* a *Sútry Buddhy léčitele*, *Doznání chyb* a *Tantry vyznání*. Používejte těchto devíti prostředků očisty v přístupech súter a tanter: očistná praxe Vadžrasattvy, vševědoucího Vairóčany, neměnného Akšóbhji, rituál pokojných a hněvivých božstev, rituál *Vyproštění bytostí z hloubek jam pekelných*, praxe Akášagarbhy,[7] *Sútra osvobození* a dva texty označené jako „Neposkvrněné". Neustále s důvěrou a soucitem udržujte tři body nepřetržitě bdělého vědomí[8] a odříkávejte mantry *mani*, *siddhi* a *tare* a také stoslabičnou mantru. Vyvěšujte modlitební praporky, vytesávejte mantry do kamenů, točte modlitebními mlýnky a provádějte půstní rituál *ňungne*. Ochraňujte bytosti, aby jim nebylo ublíženo, vykupujte

životy bytostí předurčených k zabití a zavírejte honební revíry lovců. Teď je čas nabízet obětiny a podporovat praktikující při obětních hostinách. Usilujte o to, abyste zajistili okolnosti podporující praxi dharmy, a služte jí, jak můžete. Zemřelým, kteří mají spojení s živými skrze rodinu, dharmu nebo materiální objekty, dozraje užitek veškerých ctností vykonaných v jejich jménu. Stane se tak ale pouze tehdy, není-li jejich vztah slabý. Budete-li takto jednat, užitek bude velký. Obecně platí, že živí i mrtví sdílejí společný základ. Říkám vám, nezapomínejte na vzkazy od mrtvých. Nevzdalujte se od nich a nezanedbávejte je. Vy, kteří máte pochopení, mějte to na paměti.

Om mani padme hung.

Král osudu navíc dal toto přikázání:

„Vše, co se rodí, umírá, a vše, co se spojí, se rozdělí.
Vše, co se dá dohromady, se nakonec rozpadne,
a vše, co stoupá, nakonec klesne.
Protože nic v cyklické existenci není trvalé ani stálé,
vy všichni ve světě živých, vysocí i nízcí,
nelpěte na zdánlivé trvalosti věcí ani se jich nedržte, jako by byly reálné.
Cokoli se vám děje, jsou zkušenosti podobné snu,
nebuďte proto připoutáni k iluzorním jevům štěstí,
chcete-li štěstí, vzdejte se rozptýlení a lenivosti,
rozviňte odříkání, bódhičittu a čistý náhled.
Rozviňte tři cesty své bytosti[9] k úplné dobrotě.
Nechcete-li trpět, očistěte následky minulých škodlivých činů
a pevně se rozhodněte je neopakovat.
Karmické následky dobrých a špatných činů jsou neomylné,
nepopírejte je prázdnými slovy,
jinak se zrodíte na celý velký eón v zemi temnoty.

Ti, kteří jsou lační a žádostiví,
budou v říši prétů trpět hladem a žízní milion osm set tisíc let.

Ti, kteří mají zlou motivaci a libují si v zabíjení,
budou po mnoho eónů zakoušet studená a horká pekla.
Ti, kteří se dopustí negativních činů vůči důležitým lidem,
kteří se dopustí činů s okamžitým karmickým následkem[10]
nebo kteří opustí dharmu či o ní mají špatné náhledy,
se zrodí ve vadžra pekle, budou se smažit celý eón
a bez ustání zakoušet obrovské utrpení.
Ti, již jsou žárliví a soutěživí nebo kteří nacházejí potěšení v hádkách a sporech,
budou po dlouhou dobu trpět v říši polobohů.
Ti, jejichž mysl je zduřelá arogancí a jejichž karma se stejně jednou vyčerpá,
se zrodí jako bohové, a nakonec zažijí pád z tohoto božského stavu.
Ti, kteří vykonají směs žádostivých a ctnostných činů,
zrodí se jako lidé sužovaní úzkostí a touhou."
Om mani padme hung hri.

Proto nekonejte škodlivé činy, nerozvíjejte osm světských zájmů[11]
ani bezvýznamné stavy mysli.
Vynaložte veškeré úsilí a zasejte kořeny zcela čisté ctnosti.
Om mani padme hung hri.

Skrytá karma, způsobená činy vykonanými v tajnosti,
se ozřejmí, když dopadne na vaši hlavu.
Volba mezi dobrem a zlem je ve vašich rukou.
Přemýšlejte o tom nyní,
neboť až přijdete na můj dvůr spravedlnosti
a předstoupíte přede mne, Pána smrti,
bude už pozdě litovat.
Om mani padme hung hri.

Jak jste viděli, shromáždil jsem mnoho duchů zemřelých jako své posly.

Propichujeme bytosti ostrými zbraněmi.
Nutíme je pít kotle roztaveného železa.
Dlouhé eóny jim působíme muka utrpení vedrem a chladem.
Obnovujeme jejich utrpení, které zakoušejí bez ustání.
Om mani padme hung hri.

Nezapomeň na toto poselství, sděl je jasně.
Získáš tím velké zásluhy.
Vy, zde shromáždění vysvěcení i laici,
přemýšlejte, prosím, o těchto věcech stále znovu a znovu,
dokud si nebudete jisti jejich významem.
Om mani padme hung hri.

Prosím zdroje útočiště, Vítězné a jejich syny, aby byli mými svědky. Všem cítícím bytostem věnuji všechno dobro, které jsme já a druzí shromáždili ve třech časech, tak jak to bylo příkladně provedeno zde v duchu ctnosti, víry a oddanosti. Silou tohoto věnování nechť se teoretické i praktické nauky Vítězných rozšíří do všech směrů, do nejzazších koutů světa. Nechť se naplní osvícené záměry lamů, našich vznešených pánů a ochránců.

Nechť se všichni Vítězní i jejich dědici potěší těmito obětmi. Nechť se šíří osvícené aktivity svatých, kteří jsou držiteli nauk. Nechť se naplní posvátné svazky těch, kteří střeží nauky skrze posvátné substance. Nechť trvá čistý náhled a jednání sanghy, která udržuje nauky. Nechť se zvětší síla a vliv těch, kteří chovají nauky v úctě a váží si jich. Nechť se zastaví úpadek živého i neživého světa. Věnuji tyto ctnosti, abych vše vyléčila teď i v budoucnu.

Věnuji tyto ctnosti svým rodičům, ale také nepřátelům, démonům, překážkám a všem, kteří se mnou mají spojení skrze pozitivní nebo negativní karmu, a především těm mužům a ženám, na nichž závisí mé živobytí, koním, kteří nám slouží a orají naše pole, kravám, které nás živí tím, že nám dávají své mléko, a také těm, jejichž maso, krev a kůži

používáme – všem cítícím bytostem, jejichž smrt jsme přímo nebo nepřímo způsobili.

Věnuji tyto ctnosti, aby se rychle očistily všechny škodlivé činy a chyby, kterých jsme se my a další dopustili nebo jsme umožnili, aby se jich dopustili druzí, nebo nám způsobilo radost, když je vykonali druzí, a aby se očistily i zvykové sklony, z nichž tyto činy vycházejí.

Věnuji tyto ctnosti, aby všechny bytosti šesti tříd i barda rychle dovršily dvě velká nahromadění, a tím přímo uskutečnily všeprostupující a základní podstatu skutečnosti. Kéž dosáhnou nepřekonatelného osvícení, v němž jsou patrné kvality odříkání a dozrání.

Toto shrnutí vizí pekelných říší sepsala po způsobu otočení kola[12] dákiní Šerab Čhödrön, známá též jako Dawa Drolma, jež byla skutečným vyzářením Cchogjal.

Sarva mangalam – štěstí, štěstí, štěstí!
Nechť je vše příznivé.

POZNÁMKY

Kapitola první

SLAVNÁ MĚDĚNĚ ZBARVENÁ HORA

Čistá země Padmasambhavy

1. První list rukopisu chybí, proto překlad začíná listem 2a. Zdá se, že tato pasáž je částí úvodních veršů, specificky nasměrovaných záměrů Dawa Drolmy.
2. Proslulá modlitba k Padmasambhavovi. Padmasambhava, známý také jako Guru Rinpočhe, byl buddhistickým vadžrajánovým mistrem z indického subkontinentu, který přicestoval do Tibetu v 8. stol. n. l., aby v této zemi založil buddhistickou tradici. Tibeťané jej ctí jako „druhého Buddhu". Soustřeďuje se na něj mnoho devocionálních praxí tibetského buddhismu.
3. *Dákiní* je sanskrtský termín, který se používá ve vadžrajánovém buddhismu k označení ženského božstva ztělesňujícího osvícenou aktivitu, na světské úrovni pak představuje ženu, která dosáhla významné duchovní realizace. Mužským ekvivalentem je *dáka*. Dordže Judrön je jednou z dvanácti bohyň *tanma*, které slíbily, že budou chránit buddhistické náboženství a tibetský národ.
4. Mahájánový buddhismus rozpoznává deset úrovní realizace od prvního záblesku prázdnoty, která je pravou podstatou skutečnosti, až k plnému probuzení, úrovni buddhy. Bódhisattva je v obecném slova smyslu člověk, který následuje stezku mahájány, a doslova je to bytost, která dosáhla alespoň prvého stupně realizace.
5. Místní bohové jsou mocné ne-lidské bytosti, které obývají a ovládají specifické oblasti. Ovlivňují počasí a půdní podmínky. V tibetské kultuře se přikládá velký význam udržování harmonického vztahu s místními bohy kraje, v němž člověk žije. Ňen jsou mocní hmotní zemští duchové.
6. V tibetském buddhismu jsou tulkuové reinkarnacemi duchovních mistrů. Jsou formálně rozpoznáni, intronizováni a vzděláváni, aby mohli pokračovat v aktivitě svých předešlých inkarnací. Tři zde zmiňovaní tulkuové jsou Tromge Kundün, Tromge Trungpa a Drime Khačö Wangpo, kteří byli učiteli Dawa Drolmy a významnými postavami jejích vyprávění. Poslední byl navíc jejím strýcem z otcovy strany a zemřel předtím, než se staly zde popisované události.
7. Džatrul, reinkarnace „Dža", byl studentem tří tulkuů zmíněných v šesté poznámce první kapitoly. Tvrdil, že Dawa Drolma je jeho předurčená duchovní družka. Její rodina mu však odmítla dát její ruku a provdat ji za něj. Zatrpklý a smutný Džatrul obvinil Džigme Throgjala, otce Dawa Drolmy, že mu odmítl dát jemu předurčenou ženu.
8. Když lidské bytosti poruší své vadžrajánové závazky neboli samaje, zrodí se jako ne-lidské, démonické bytosti, v tibetštině zvané *damsi* neboli „démon poškozených samají". Tito démoni nejenže zakoušejí následky svých činů spočívající v porušení etiky, ale navíc nabádají další lidi k tomu, aby dělali stejné chyby.
9. Tři světy či pláně jsou svět pod zemí, svět na povrchu země a nebe.
10. Karmické božstvo je božstvo, se kterým má člověk nejsilnější karmické spojení silou svazků vytvořených v minulých životech.
11. Orgjen je tibetské jméno pro sanskrtský název Oddijána, která odpovídá legendární zemi, jejíž obyvatelé byli pokročilými praktikujícími vadžrajánového buddhismu. Nejspolehlivější zdroje ji ztotožňují s oblastí současného Kašmíru.
12. Tormy jsou jisté rituály obětování, jež se provádějí v tibetské buddhistické tradici.
13. Dawa Drolma hovoří o Tromge Kundünovi, o němž později mluví jako o Čhogtrul Rinpočhem, „Nejvyšším vzácném vyzáře-

ní". Kořenový lama je učitel, který žákovi otevírá vhled do pravé přirozenosti mysli.

14. Klášter Tromge, v němž učitelé Dawa Drolmy žili a učili, patřil školám tibetského buddhismu Ňingma a Sakja.
15. Hlavní tantra (viz poznámka 61. k této kapitole) a božstvo nejvyšší třídy tanter v „nových" školách tibetského buddhismu, založených v 11. století. Hévadžra je hlavní praxe linie Sakja.
16. Vadžradhara je buddha dharmakáji neboli konečné reality ve vadžrajánovém symbolismu.
17. Během vyprávění Dawa Drolma někdy hovoří o sobě ve třetí osobě jako o „této dívce", a to pravděpodobně proto, že tato vyprávění diktovala někomu, kdo je zapisoval, a chtěla přitom zůstat skromná a pokorná.
18. Amitájus je buddha dlouhého života, jehož praxe prodlužuje život. Samjak a Vadžrakílaja jsou hněvivá božstva, jejichž meditace chrání před překážkami. Existují čisté říše spojené se třemi kájami neboli úrovněmi osvícení. Slavná měděně zbarvená hora je jednou z mnoha takzvaných *nirmánakájových* čistých zemí, která v jistém smyslu existuje podobně jako naše běžná dimenze fyzické skutečnosti, je však dostupná pouze lidem s hlubokým duchovním vhledem a uskutečněním. Čisté země *sambhógakáji* tvoří vyšší úroveň čisté netělesné formy. Čistá říše *dharmakáji* je bezforemná, základní podstata skutečnosti, zbavená jakýchkoli konceptuálních složitostí. Zkušenosti Dawa Drolmy v této kapitole se udávají výhradně v kontextu čisté země nirmánakáji, ačkoli její průvodkyně Tára odkazuje také na dvě vyšší úrovně (viz také poznámka 83. této kapitoly).
19. Zplnomocnění je rituál vadžrajánového buddhismu, který opravňuje příjemce k provádění praxe specifického božstva. Tertön je adept, který znovuobjevuje tajné ukryté nauky-poklady neboli termy. Lekji Dordže byl ve 14. století učitelem tradice Ňingma a objevil mnoho významných cyklů takovýchto nauk.

20. V ryzích zkušenostech prvotní bdělosti je možné mít bezprostřední znalost událostí, jazyků, konceptů a tak dále, které jsme si předtím neuvědomovali.
21. To jest rok 1924.
22. Jsou to nauky vadžrajánového buddhismu. Jsou hluboké (a proto přístupné pouze pod správným vedením) a je třeba je udržovat v „tajnosti" mezi učitelem a žákem. Použití „mantry" v těchto naukách dominuje, ale etymologicky tento termín znamená „to, co chrání mysl" proti zmateným myšlenkovým návykům či vzorcům.
23. Rituál zaměřený na formu Avalókitéšvary, bódhisattvy soucitu, s jedenácti tvářemi, tisíci rukama a tisíci očima. Je to obvykle dvoudenní rituál s částečným půstem první den a úplným půstem druhý den.
24. Formální meditace vadžrajány obsahuje dvě stadia. V prvním se používá především vizualizace a recitace mantry, druhá je spojená zejména s pokročilými jógovými technikami a bezforemnou meditací.
25. Bhurkakuta je božstvo spojené s očistou poškozených nebo nečistých *samají*.
26. Vysvětlení šesti říší viz Úvod k této knize.
27. Hlavní cyklus byl termou, kterou objevil tertön Karma Lingpa ve 14. století.
28. Mantra Avalókitéšvary, bódhisattvy soucitu: *Om mani padme hung*. Říká se jí také „šestislabičná mantra".
29. Různé časové úseky dne jsou spojovány se čtyřmi druhy osvícené aktivity – brzy ráno se zklidněním, dopoledne s obohacením, odpoledne a v podvečer se silou a pozdě večer s hněvivou energií.
30. Existují liturgie zaměřené na Ješe Cchogjal, tibetskou družku Padmasambhavy. Obětování je ústředním rituálem vadžrajánového buddhismu, jež se praktikuje za účelem dosažení realizace a napravení chyb plynoucích z porušení vlastních duchovních závazků.

31. Toto tvrzení je axiomatický náhled buddhismu: proudy myslí všech bytostí podstupují řadu vtělení od času bez počátku, v němž putují jedním životem za druhým. Z toho vyplývá, že všechny bytosti byly jednou naším vlastním otcem či matkou.
32. „Velký Orgjen" je Padmasambhava, protože k jeho zázračnému zrození došlo v krajině Oddijáně (tib. Orgjen). Tři Klenoty jsou nejvyššími duchovními principy buddhistické stezky – buddha neboli osvícená mysl (jak ji ztělesňoval například historický Buddha Šákjamuni), dharma neboli nauky předané takovýmto buddhou, které vedou druhé k osvícení, a sangha neboli ti, kteří praktikují a uskutečňují tyto nauky, a tak mohou být společníky a průvodci na duchovní cestě.
33. Bódhičitta („probuzení" neboli „osvícený postoj") se skládá ze dvou aspektů – relativního, založeného na altruistickém soucitu, a konečného aspektu uskutečnění prázdnoty jakožto pravé podstaty jevů.
34. Tento počet byl stanoven proto, aby se potvrdilo, že zkušenost deloga byla ryzí a nebyl to pouze podvod.
35. Úroveň zatemnění vyplývající z traumatu mysli v bardu neboli přechodovém stavu mezi zrozením a smrtí, během početí, těhotenství a zrození. Částečně je to příčina, proč si tulkuové nemusí zcela pamatovat svá minulá vtělení.
36. Vadžrajánové božstvo spojené především s očistou škodlivých činů a zatemnění.
37. Drolma, tibetský ekvivalent sanskrtského Tára, je v Tibetu běžné ženské jméno. Cchultrim Drolma byla mniška, která učila Čhagdü Rinpočheho a starala se o něj, když byl malým dítětem. (A jak Čhagdü Rinpočhe sarkasticky vzpomíná, často mu pěkně naplácala.)
38. Ve vadžrajánovém buddhismu označuje termín „pět buddhovských rodin" způsob klasifikace božstev využívaný při meditaci. Tvoří schéma transformace nečistých faktorů běžného vnímání do jejich čistého a autentického aspektu. Modrá barva pokrývky

hlavy Dawa Drolmy zde označuje rodinu vadžra, představující proměnu hněvu do jeho čistého aspektu prvotního vědomí.
39. Další uctivý titul Tromge Kunduna.
40. Skupina pěti bohyní, původně světských duchů, kteří však byli zkroceni Padmasambhavou, aby ochraňovali buddhistické nauky. Tyto bohyně jsou spojené s oblastí kolem Mount Everestu a jsou uctívány v celém Tibetu.
41. Odstranění překážek na cestě je proslulá devocionální modlitba, zčásti je termovým cyklem objeveným ve 14. století. *Vadžra guru* je mantra Padmasambhavy: *Om ah hung vadžra guru padma siddhi hung.* Mantra Bílé a Zelené Táry je *Om tare tuttare ture soha*, mantra Červené Táry pak *Om tare tam soha.*
42. Všechny tyto detaily jsou specifikovány v Tářině proroctví Dawa Drolmě.
43. Karma vytvořená poražením zvířat znečišťuje oblečení a byla by překážkou úspěchu zkušenosti deloga.
44. Déšť spojovaný s konstelací *rišiů* neboli zřeců, který přichází v určitých obdobích a je shromažďován a uskladňován pro léčebné účely.
45. Termín *kunži* (tibetský ekvivalent sanskrtského *álaja*) odpovídá podvědomé úrovni, kde nejsou přítomny ani jemné konceptuální myšlenky.
46. Tyto tři druhy zkušeností povstávají v meditaci jako dočasná znamení na cestě, ale není radno na nich ulpívat jako na konečném cíli, protože by to zabraňovalo duchovnímu pokroku. Ulpívání na blaženosti vede ke zrození, a to jako bůh v říši touhy, na jasnosti jako bůh říše tvaru a na nekonceptuálním vědomí jako bůh bezforemné říše. Všechny tyto říše jsou stále podmíněnou existencí.
47. Zde se „obyčejnost" používá ve smyslu základní, ryzí a nenucený.
48. Ve vadžrajánových rituálech představuje šíp ozdobený stuhami dlouhověkost a prosperitu.

49. V buddhistické kosmologii tvoří náš světový systém centrální pohoří obklopené čtyřmi hlavními kontinenty, z nichž každý je zase obklopen menšími pohořími nebo subkontinenty. Subkontinent na jihozápad od centrálního pohoří našeho světa (jižní kontinent) se nazývá Čamára. Zde sídlí Padmasambhava, jenž si podrobil rasu krvelačných démonů, kteří by jinak zničili náš svět.
50. Obraz s oblaky vyjadřuje obrovskou rozsáhlost a éterickou kvalitu její zkušenosti.
51. Sídlo Padmasambhavy v jeho čisté říši.
52. Sanskrtský termín *vidjádhara* (držitel prvotního vědomí) označuje člověka, který objevil pravou podstatu své mysli jako prvotní stav osvíceného vědomí (a tak „drží" tuto zkušenost).
53. „Na jezeře zrozená vadžra z Orgjenu", běžný přívlastek Padmasambhavy.
54. Vadžravárahí je ženské božstvo nejvyšší třídy tanter vadžrajánového buddhismu.
55. Sanskrtský termín *tathágata* (ten, který dosáhl stavu takovosti) je přívlastek buddhy.
56. Tuto postavu nebylo možné identifikovat. Zdá se, že to byla skutečná historická osobnost, kterou Dawa Drolma znala.
57. Mála je nit, na které jsou navlečené kuličky. Používá se jako růženec na počítání manter nebo modliteb.
58. Recitace stoslabičné mantry božstva Vadžrasattvy je vadžrajánová technika, která slouží k očistě následků škodlivých činů a zatemnění.
59. Toto je nejdelší verze popisu vesmíru z ideálního, stylizovaného náhledu. Tento vesmír, vytvořený vlastní představivostí, je obětován objektu adeptovy víry jako prostředek nahromadění zásluh a rozvinutí vhledu.
60. Koupající se žena byla ctnostná dákiní, která se díky svému duchovnímu uskutečnění zrodila v čisté zemi Padmasambhavy.
61. Velký mistr, který žil v letech 1820–1892. Byl příkladem vůdce

ekumenického reformního hnutí, které se rozvinulo v 19. století ve východním Tibetu. Ačkoli byl původně lamou školy Sakja, studoval všechny nauky a předával linie všech škol tibetského buddhismu.

62. Sútry jsou Buddhova pojednání, která tvoří písemný základ exoterických buddhistických škol hínajány a mahájány. Tantry jsou tajnější spisy a tvoří základ učení vadžrajánového buddhismu.
63. Jsou to sútry neboli rozpravy Buddhy, vinaja, čili etická pravidla a abhidharma neboli metafyzické a psychologické nauky.
64. Vadžra a zvonek jsou nástroje, které praktikující drží v rukou během provádění vadžrajánových rituálů. Vadžra symbolizuje dovedný prostředek, zvonek transcendentní poznání prázdnoty.
65. Odkaz na běžný tibetský zvyk obětovat šátek z bílé látky při setkání s učitelem nebo žádáme-li jej o formální transmisi nebo duchovní nauky. Šátek symbolizuje čistotu a upřímnost našich úmyslů. Učitel jej často vrací dárci zpátky na krk, což se pojímá jako požehnání.
66. Derge sloužilo jako hlavní kulturní a administrativní centrum východního Tibetu. Zmiňovaná dákiní byla ženou, která skutečně žila před Dawa Drolmou.
67. Součást cyklu termových nauk, z nichž některé byly později přeloženy do angličtiny jako *Tibetská kniha mrtvých*.
68. Kapitola z tantry, jež se používá ve škole Ňingma tibetského buddhismu jako populární liturgie doznání a litování špatných činů.
69. Forma zadržení dechu, která se často používá v pokročilých vadžrajánových meditačních praxích.
70. Tyto tři praxe pocházejí z cyklu termových nauk zvaných *Podstata srdce Longčhenpy* (*Longčhen ňingthig*), kterou v 18. století objevil Rigdzin Džigme Lingpa. Více informací o tomto cyklu viz J. S. Dilgo Khjence Rinpočhe, Klenot plnící přání (Boston, Shambhala, 1988), a Tulku Thondup, *Tantrická tradice Ňingmapy* (Marion, Mass.: Buddhayana, 1984).

71. To znamená s jejím strýcem z matčiny strany Drime Khačö Wangpem.
72. Mandárava byla dcerou krále Zahoru v Indii a duchovní družkou Padmasambhavy. S její pomocí uskutečnil dlouhověkost.
73. Proslulá modifikovaná verze sedmiřádkové modlitby.
74. Márové jsou síly neboli bytosti, které omezují zkušenost praktikujícího a poutají jej k cyklické existenci. Obvykle se popisují čtyři márové: rušivé emoce, smrt (zosobněná jako Jama, Pán smrti), psychofyzické bytostné složky, které tvoří tělo-mysl duchovně neprobuzené bytosti, a síly, které zabraňují mysli dosáhnout vyšších úrovní meditačního pohroužení (personifikovány jako „děti bohů").
75. Ve vadžrajánovém buddhismu jsou bílá a modrá spojeny s východem, žlutá s jihem, červená se západem a zelená se severem.
76. Doslova „(délka) rukávu".
77. Znaky termy (ཟ) označují různé citáty v tomto příběhu, které tvoří jakousi termu neboli poklad mysli, který Dawa Drolma odhaluje.
78. V systému tradice Ňingma tibetského buddhismu je Samantabhadra ztělesněním dharmakáji, nepopsatelné a neposkvrněné konečné reality. Význam tohoto pojmu je „naprosto pozitivní".
79. Lotosový král (Padma Gjalpo) a Padma Thod Threng Cal jsou přívlastky specifických aspektů Padmasambhavy.
80. Jóginka staré buddhistické Indie, která sehrála důležitou roli v předávání mnoha nauk Ňingmy. Viz Tulku Thondup, *Tantrická tradice Ňingmapy* (Marion, Mass.: Buddhayana, 1984).
81. Metafora sjednocení dovedných prostředků a transcendentní moudrosti.
82. Sanskrtské pojmy samsára a nirvána označují neosvícený, podmíněný stav běžné existence a v protikladu k němu osvícený, nepodmíněný stav buddhy, prvotního vědomí.
83. Toto tvrzení znamená, že Dawa Drolma ve skutečnosti nezemřela, že se ale bude muset vrátit do svého těla v lidském světě.

Ačkoli zde Tára odkazuje na další čisté říše úrovní osvícení sambhógakáji a dharmakáji, veškeré události této kapitoly, včetně těch, které teprve budou následovat, se odehrávají v nirmánakájové čisté říši Slavné měděně zbarvené hory.

84. Těchto pět druhů jistoty jsou rozlišujícími charakteristikami sambhógakáji – vždy je zde dokonalý učitel, družina, prostředí, nauky a událost.
85. Přívlastek Avalókitéšvary, bódhisattvy soucitu.
86. To znamená Samantabhadra, buddha dharmakáji.
87. Jedna ze sedmnácti hlavních tanter *atijógy* neboli Velké dokonalosti, přístupu školy Ňingma.
88. Zřejmě cítila, že užitek z vyprávění jejích zkušeností převáží následky neuposlechnutí Tářina příkazu.
89. Podle Čhagdü Rinpočheho to zřejmě odpovídá mandale pěti aspektů Padma Thod Threng Cala.
90. Samantabhadra, o kterém se zde hovoří, je slavnou metaforou ideálního aktu obětování, a nikoli buddha dharmakáji. Je to bódhisattva proslulý v sútrách svou schopností vytvářet obětiny svou vůlí a silou svého meditačního pohroužení.
91. Bohové v tomto nebi říše touhy cyklické existence (název doslova znamená „ten, který si užívá vyzáření, emanace") mají tak nesmírné zásoby zásluh, že jsou s to bez úsilí vyzářit jakékoli smyslové radosti, po nichž zatouží.
92. Trojzubec je symbolem uskutečnění tří kájí.
93. Běžná metafora neschopnosti vyjádřit běžnou mluvou a koncepty přímou zkušenost vlastní pravé podstaty.
94. Ten, který udržuje tři úrovně závazků v buddhistické praxi – sliby individuálního osvobození stezky hínajány, slib bódhisattvy stezky mahájány a tantrické samaje stezky vadžrajány.
95. Songcen Gampo byl tibetský vladař 2. poloviny 7. stol. Buddhismus byl do Tibetu uveden v této době, ačkoli k upevnění tibetské buddhistické tradice došlo až o několik století později. Nub Namňing (nebo také Namkhai Ňingpo) byl jedním z pětadva-

ceti blízkých studentů Padmasambhavy v Tibetu. Dagpo Daö byl známější pod jménem Gampopa. Byl hlavním studentem Milarepy a zakladatelem školy Kagjü tibetského buddhismu. Žil v letech 1079–1153.

96. To znamená, že Dawa Drolma jej znala v lidské říši před jeho smrtí.
97. Tibetský učitel a tertön, který strávil většinu času svého života v Sikkimu. Žil v letech 1597–1650.
98. Klášter Dzaga byl velkým klášterem Ňingmy, vzdáleným asi den cesty od kláštera Tromge v její domovské oblasti Thromthar. Mezi těmito dvěma centry bylo silné spojení. Syn nebo dcera srdce je označení velmi blízkého studenta.
99. Čtyři vize jsou stadia uskutečnění učení Velké dokonalosti. Termíny „původní čistota" a „spontánní přítomnost" zde odpovídají dvěma stadiím praxe Velké dokonalosti, v tibetštině zvaným *tregčhö* a *thögal*.
100. Stejné slovo se v tibetštině používá pro označení lidských stehenních kostí, z nichž jsou vyrobeny trubky a jiné podobné mosazné a měděné hudební nástroje.
101. To jest škola Ňingma. Rituál, o kterém je zde řeč, je součástí hlavního cyklu nauk terem objevených ve 12. století Ňang Ňima Özerem.
102. Tato metafora je zamčřena k vyjádření rychlého a neodkladného pohybu v určitém daném směru.
103. Zisk a ztráta, sláva a ostuda, chvála a hana, radost a bolest.
104. To jsou sanskrtské samohlásky.
105. Rituál, v němž je lamova smrt symbolicky zpodobněna tak, že se přinesou obětiny a podobizna lamy se obětuje k uspokojení sil, které by jinak mohly ohrozit délku jeho života. Hlavní součástí rituálu je tzv. tanec pěti dákiní, který tančí pět mladých žen. Ty se poté pošlou s obětinami pryč, aby nemohly odvést lamovo vědomí do čisté dimenze.
106. To znamená: „Kdy se znovu narodíš v lidském světě?"

107. Nauky kodifikované Čecün Senge Wangčhugem (11.–12. stol.) předtím, než ve věku sto dvaceti pěti let dosáhl „duhového těla". Objevil je Džamjang Khjence Wangpo (1820–1892). Duhové tělo je nejvyšší realizací z hlediska Velké dokonalosti neboli dzogčhenu, fyzické tělo praktikujícího je zde přeměněno v tělo duhového světla, které je přístupné jako vůdčí síla pouze lidem s velmi vysokým duchovním uskutečněním a zůstává aktivní, dokud se samsára nevyprázdní.
108. Provést to by s sebou neslo riziko skutečné smrti. Její vědomí by se už nemohlo vrátit zpátky do těla.
109. Pilulky, které byly požehnány speciálními obřady a které předávají požehnání těm, kteří je polknou.
110. Repa je jógin, který je oděn pouze bavlnou (jako Milarepa).
111. Toto je slavný verš z tibetského překladu *Bódhičarjávatáry*, známé studie o mahájánovém buddhismu indického učence Šántidévy (česky *Uvedení na cestu k probuzení*, Dharmagaia, Praha, 2000).
112. Doslova „ústy nebo rukama".
113. Podle Čhagdü Rinpočheho je to pravděpodobně odkaz na hněvivé strážce bran, na které může Dawa Drolma narazit na své cestě zpět do lidského světa. Rýže slouží jako ochrana.
114. Viz poznámka 111. k této kapitole.
115. *Lanca* je dekorativní písmo, jež používají Tibeťané na titulních stranách knih, v nápisech na modlitebních mlýncích a podobně. Bylo to původně severoindické písmo, z něhož se později vyvinulo takzvané „hlavičkové" písmo (*učhen*) tibetské abecedy. Písmo *wardhu* (*Wartula gupta*) bylo další severoindické písmo, z něhož vzniklo tibetské písmo „bezhlavičkové" (*ume*).
116. Oblast jižní tibetské provincie Dhagpo.
117. To je člověk známý pod jménem Džatrul, viz poznámka 7. k této kapitole.

Kapitola druhá

ODRAZY V KŘIŠŤÁLOVÉM ZRCADLE

Šest nečistých říší bytostí

1. Strach ze lvů, divokých slonů, ohně, hadů, záplav, uvěznění, zlodějů a lidožroutů.
2. To znamená Tromge Kundün, Tromge Trungpa a Drime Khačö Wangpo, tři tulkuové zmínění již v první kapitole, kteří se ve vyprávěních Dawa Drolmy objevují nejčastěji.
3. Tibetský termín *bardo* znamená „interval mezi dvěma stavy".
4. Kvůli tomu, že na nich lpíme, zůstáváme chyceni do pasti činností a zájmů, které nás nutí pokračovat v samsáře, cyklické existenci.
5. Útočiště je základním buddhistickým pojmem. Přijetí „slibu útočiště" je prvním formálním krokem v osobním závazku na buddhistické stezce. Přijímáme útočiště u „Tří klenotů", tří duchovních ideálů neboli principů (viz kapitola 1. poznámka 32.). Poskytnout útočiště tedy neznamená pouze někomu nabídnout úkryt nebo ochranu, protože se jedná o duchovní inspiraci a vedení.
6. Bílá a zelená forma Táry.
7. Přídomek Maňdžušrího.
8. Sönam Cemo žil v letech 1142–1182. Byl synem Sačhen Kunga Ńingpa (zakladatele školy Sakja tibetského buddhismu) a druhým z pěti zakladatelů této školy.
9. Druhá slabika jména Gjadžam je zkratkou z Džamjang, což je tibetská forma sanskrtského jména Maňdžughóša.
10. Metafora pro zmatek a chaos.
11. Dva zmíněné texty se v tibetské buddhistické tradici používají v očistných rituálech.
12. „Král osudu", přívlastek Jamy.

13. „Deska osudu" se popisuje jako rovná, „lopatkovitá" deska, na níž jsou vyryty čáry. Osud každého člověka je spojen se znakem vepsaným do jednoho z políček. Zrcadlo karmy jasně odráží činy člověka v minulém životě, což znemožňuje jakkoli obejít neúprosný zákon karmy.
14. Podle pověry, která se tradovala v některých částech Tibetu, získá ten, kdo otráví lamu, do určité míry duchovní zásluhy zemřelého. Skutečným následkem takového činu však je zrození v pekle.
15. První z osmi horkých pekel tradiční buddhistické kosmologie. Popisy pekel a říší prétů, o kterých je řeč v této kapitole, jsou uvedeny v textech *Ozdobný klenot osvobození* od Gampopy a *Slova mého dokonalého učitele* od Patrul Rinpočheho (v češtině připravuje nakladatelství DharmaGaia).
16. Prétové jsou duchové, kteří jsou sužováni mimořádným hladem a žízní a kteří jsou vydáni napospas živlům.
17. Buddha, jehož meditace a mantra jsou obzvlášť účinné k očištění neprospěšných činů.
18. Viz kapitola 1., poznámka 62.
19. Podle tradiční buddhistické kosmologie je hora Sumeru ústředním pohořím našeho světa.
20. Tři druhy ctnostných činů jsou fyzické – záchrana života, štědrost a sexuální mravnost; čtyři jsou verbální – být pravdomluvný, mluvit laskavě, vytvářet svou řečí harmonii a mluvit smysluplně. Tři jsou mentální – spokojenost, dobrotivost a správné chápání duchovních pravd.
21. Tibeťané věří, že modlitební praporky vysílají požehnání modliteb po větru, což přináší užitek všem, koho se vítr dotkne.
22. Mantra *siddhi* je jiný název pro mantru Padmasambhavy *Om ah hung vadžra guru padma sidddhi hung.*
23. V Tibetu bylo populární ctností vytesávat mantru *Om mani padme hung* do kamenů, které byly často navršeny do tvaru kamenných mohyl či stěn.

24. Ca-ca jsou malé hliněné repliky stúp – monumentů, jejichž architektonické črty představují aspekty osvícené mysli – nebo podoby božstev vyrobené z hlíny. Hlína je často smíchána s popelem z pozůstatků zesnulých, což přináší zesnulým požehnání.
25. To znamená obrázky, knihy a pomůcky jako symbolické znázornění formy, řeči a mysli osvícených bytostí.
26. Podle tradiční buddhistické kosmologie tvoří tisíc světových soustav, podobných naší, první úroveň řádu universa. Tisíc takovýchto vesmírů tvoří úroveň druhou a konečně tisíc těchto vesmírů (to znamená miliarda světových soustav podobných naší) pak tvoří vesmír třetího řádu.
27. Tři světy jsou říše touhy (světy pekelných bytostí, prétů, zvířat, lidí, polobohů a nižších bohů), říše jemných tvarů (střední úroveň bohů) a nejjemnější beztvará říše (nejvyšší úroveň bohů). Všechny tři světy existují stále v rámci podmíněné existence, proto v nich není konečného štěstí nebo osvobození. Stále ještě jsou v moci Pána smrti.
28. „Tři pláně" světa představují další možný popis cyklu existence, jsou tvořeny podsvětím, světem na povrchu země a nebem.
29. „Jižní světadíl" je jedním ze čtyř světadílů obklopujících horu Sumeru. Je to náš vlastní lidský svět, zhruba odpovídající pojmu země.
30. Tím, že tyto vysoce realizované bytosti zemřou, vyváží karmu mnoha lidí, která by jinak vyústila v jejich smrt.
31. Strom rostoucí v jednom z takzvaných sousedících pekel je hlavním zdrojem utrpení obyvatel těchto říší. Viz Patrul Rinpočhe, *Slova mého dokonalého učitele* (připravuje nakladavatelství DharmaGaia.)
32. Kandžur, doslova „Přeložené slovo (Buddhovo)". Tibetský buddhistický kánon čítá obvykle sto osm svazků či spisů přeloženého učení Buddhy Šákjamuniho.
33. Její dcera měla pravděpodobně sklony k hněvu a zabíjení, braní života.

34. Tyto „děti" jsou projekcemi pozitivních a negativních aspektů naší mysli a součástí naší povahy.
35. Odkaz na těžké formy tělesných trestů, které jako vladař nařídil, a byl za ně tudíž zodpovědný.
36. Významný mistr školy Ňingma žijící na konci devatenáctého a začátku dvacátého století.
37. To znamená vysvěcení mniši. Žlutá barva byla v Tibetu barvou šatu mnichů a mnišek.
38. To znamená „aniž by silou svých zásluh a dobré karmy vzala s sebou další".
39. Hlavní klášterní a politické středisko jižní tibetské provincie Cang a sídlo, podle něhož odvozuje své jméno tibetská buddhistická škola Sakja.
40. Na běžné (konvenční) úrovni nahromadění zásluh a na konečné úrovni nahromadění ryzího prvotního vědomí.
41. Maňdžušrí, Avalókitéšvara a Vadžrapáni (bódhisattvové moudrosti, soucitu a duchovní síly) jsou bódhisattvy „tří rodin" – to znamená formy, řeči a mysli všech buddhů.
42. Krátkodobý i dlouhodobý užitek sobě i druhým.
43. Dokonce i negativní zaměření vůči někomu (vlivem škodlivých činů nebo zlovůle) vytváří spojení, které přináší užitek.
44. Existují protiklady ctnostných činů, zmíněných v poznámce 20. této kapitoly: fyzické činy zabití, krádeže a nesprávného sexuálního jednání; slovní činy lhaní, urážení, pomlouvání a jalového tlachání; mentální činy chtivosti, zlovůle a nesprávného náhledu na duchovní pravdy.
45. Velké město (v čínštině Ta-chien-lu) na čínsko-tibetské hranici bylo kdysi hlavním střediskem, z něhož se do Tibetu dovážel čínský čaj.
46. Prétové s vnitřními překážkami jsou bytosti, jejichž subjektivní vnímání je natolik pokřivené, že každé jídlo či pití, které náhodou najdou a chtějí pozřít, se promění v oheň, špínu nebo jed.
47. Tantrik je praktikující stezky tantry, to znamená vadžrajánového buddhismu.

48. Což se vztahuje k těm, kteří obdrželi stejné zplnomocnění k praxi vadžrajány od stejných lamů. Tvrdí se, že mezi lidmi neexistuje silnější spojení.
49. Vadžra peklo je říše, do níž bytosti upadají, když silně poškodí své závazky.
50. Buddhové, kteří se objevili v minulosti, ti, kteří se objevují v současnosti, a ti, kteří se objeví v budoucnosti.
51. Těla, řeči a mysli.
52. Zde se běžná dualita dobra a zla nahrazuje vyššími principy duchovní praxe.
53. Jak vysvětluje následující řádek, tento světec byl hlavním duchovním učitelem Ješe Dordžeho.
54. Osm horkých pekel, osm studených pekel, sousedící pekla a dočasná pekla.
55. Sanskrtský ekvivalent jména Ješe Dordže.
56. Když Buddha Šákjamuni dosáhl osvícení, seděl pod starým fíkovníkem (neboli stromem bódhi). Proto se semínka tohoto stromu používají jako kuličky na mále.
57. V Tibetu bylo běžné sponzorovat někoho, kdo nahlas předčítal spisy, a věnovat zásluhy ze čtení sponzorovi.
58. Veliká louka nedaleko domu Dawa Drolmy.
59. To znamená Buddha.
60. V tibetské buddhistické praxi se jméno vlastního lamy často vyslovuje spolu s větou „...zná všechno!", což slouží jako mantra. Zde tento muž ztotožňuje svého učitele s Dordže Čhangem (v sanskrtu Vadžradharou), buddhou konečné pravdy dharmakáji.
61. Pět emocionálních jedů jsou touha či připoutanost, hněv, nevědomost, pýcha a žárlivost.
62. *Phowa* neboli „přenos vědomí" je vadžrajánová technika, kterou lze provádět za sebe nebo za druhé. V okamžiku smrti umožňuje, aby vědomí opustilo tělo tím nejobratnějším způsobem za účelem duchovního pokroku.
63. Viz kapitola 1., poznámka 22.

64. Jejich uctíváním lze nahromadit zásluhy a ryzí prvotní vědomí.
65. To znamená družky lamů.
66. Čtyři stupně radosti, které postupně povstávají v meditaci, se nazývají radost, vznešená radost, spoluzrozená radost a radost přesahující (běžnou podmíněnou) radost.
67. Pět činů, jejichž karmické následky jsou tak těžké, že nejsou-li očištěny, mají ihned po smrti za následek zrození v pekelné říši. Nedojde dokonce ani k obvyklému přechodovému stavu či bardu. Jsou to otcovražda, matkovražda, zabití arhata (viz kapitola 3., poznámka 32.), zlovolné způsobení krvácení buddhy nebo způsobení nenapravitelného rozkolu (schizma) v buddhistické komunitě.
68. To znamená morální jednání, které přijímá určité formy chování jako ctnostné a odmítá jiné jako nectnostné.
69. Mamo jsou hněvivé bohyně.

Kapitola třetí

HORA POTÁLA

Čistá země Avalókitéšvary

1. Viz kapitola 1., poznámka 55.
2. Osm vlastností jsou chlad, sladkost, lehkost, jemnost, jasnost, osvobození od nečistot, stravitelnost a zklidňující účinky ulevující od bolesti hrdla. Tyto kvality se tradičně připisují vodě z čistých zemí.
3. Stěny z pěti vrstev jsou symbolem pěti buddhovských rodin, což je ústředním tématem vadžrajány. Podobně každá „architekto-

nická" črta těchto paláců symbolizuje specifický faktor neboli kvalitu duchovní praxe a realizace.

4. Kolo dharmy, zdobené zlatem, je příznivý symbol. Jeho osm loukotí představuje vznešenou osmidílnou buddhistickou stezku: správný náhled, rozhodnutí, řeč, jednání, živobytí, úsilí, bdělost a meditační pohroužení.
5. Makara je mytická vodní bytost připomínající krokodýla. Používá se jako motiv v buddhistické architektuře.
6. Viz kapitola 1., poznámka 91.
7. Tradičně se buddhovu tělu připisuje třicet dva hlavních a osmdesát vedlejších znaků fyzické dokonalosti, které jsou vnějším vyjádřením různých vnitřních duchovních kvalit.
8. Tato černá skvrnitá antilopa se tradičně uvádí jako příklad neobyčejné jemnosti a soucitu.
9. To znamená, že pravý nárt se položí na levé stehno a levý nárt na stehno pravé.
10. Tradiční idiom „otočit kolem dharmy" označuje aktivitu předávání buddhistické nauky.
11. To odpovídá tradiční metodě rozdělení čtyřiadvacetihodinového cyklu na šest „hlídek" po čtyřech hodinách.
12. Buddha předpověděl, že po jeho odchodu do nirvány přetrvá jeho učení na tomto světě deset period, z nichž každá bude trvat 500 let. Každá následující perioda bude zahrnovat povrchnější a nejasnější přístup ke studiu a praxi nauky, až zbudou jen její stopy, načež z tohoto světa zcela vymizí. Poté přijde další buddha, Maitréja, a znovu nauku přinese.
13. Většina filosofických náhledů tíhne buď k extrému eternalismu, naivnímu potvrzování existence věcí jako existujících tak, jak se jeví, nebo nihilismu, stejně tak naivnímu tvrzení, že věci vůbec neexistují. „Střední cesta" Buddhy se vyhýbá těmto extrémům tím, že tvrdí, že jevy se v konvenčním smyslu objevují vlivem procesu vzájemné závislosti jevů, zároveň ale nemají žádnou skutečnou vlastní podstatu.

14. To znamená tělo ve šťastném stavu zrození.
15. Šest dokonalostí (známé v sanskrtu také jako *páramity*) jsou kvality, které tvoří podstatu stezky mahájánového buddhismu: štědrost, disciplína, trpělivost, píle, meditační stabilita a transcendentní poznání.
16. Čtyři metody příznivého ovlivňování druhých jsou štědré dávání toho, co je nezbytné, příjemná mluva, konání skutků, které přinášejí dobro druhým, a jednání podle zvyku a očekávání druhých.
17. Poznání povstalé z naslouchání nauce, z přemýšlení a meditování.
18. Bdělost, pozornost, obezřetnost a duchovní praxe.
19. To jsou dočasné sliby, které se obvykle dávají na dvacet čtyři hodin, často spolu s půstním rituálem *ňungne*. Osm slibů je vyhnout se zabití, krádeži, lhaní, sexuální aktivitě, přijímání potravy v nevhodnou dobu (před východem slunce a po obědě), používání krášlících prostředků a ozdob, vysokých sedátek nebo trůnů a zpěvu, tanci nebo hře na hudební nástroje.
20. Tělo, řeč a mysl.
21. Viz kapitola 1., poznámka 103.
22. Fyzickou, slovní a mentální.
23. Tento verš, citát ze sútry, je oblíbenou modlitbou aspirace ve všech tradicích tibetského buddhismu.
24. Proslulá modlitba aspirace.
25. Sukhávatí je čistá země spojená se západním směrem, známá v tibetštině jako Dewačhen, země blaženosti.
26. *Saddharma pundaríka sútra* neboli *Lotosová sútra*, která existuje v několika anglických překladech.
27. *Árjakarandavjúha sútra*. Sútra pojednávající o bódhisattvovi Avalókitéšvarovi. Vysvětluje užitek praxe spojené s tímto bódhisattvou a mantrou *Om mani padme hung*.
28. Bytosti, které trápí préty a způsobují jim utrpení.
29. Šrávakové a pratjékabuddhové jsou ti, kteří praktikují a uskutečňují stezku hínajány, na rozdíl od bódhisattvů, kteří dosahují

buddhovství skrze stezku mahájány. Bohové, nebeští hudebníci a tak dále jsou různé druhy neosvícených bytostí v cyklu podmíněné existence. Íšvara a Mahéšvara jsou mocní bohové. Vadžrapání je bódhisattvou duchovní síly.

30. Dháraní je druh mantry: dlouhá, próze podobná formule, která pojednává o kvalitách určitého božstva neboli aspektu osvícení.
31. Viz kapitola 2., poznámka 67.
32. Arhat („ten, který zvítězil nad vnitřními nepřáteli") dosáhl následováním stezky hínajány buddhistické praxe částečné úrovně osvícení. Uskutečnil neexistenci sebe jakožto individuální osobnosti, a proto překročil utrpení a příčiny budoucího utrpení. Nevýhodou je, že tato úroveň realizace je pouze osobním osvobozením z cyklické existence. Arhat nedisponuje soucitem a dovednými prostředky nutnými k osvobození druhých.

Kapitola čtvrtá

JULOKO

Čistá země Táry

1. Viz kapitola 2., poznámka 40.
2. Odkaz na její cestu do čisté země Avalókitéšvary.
3. S úctou se skláním před vznešenou Tárou.
4. Viz kapitola 3., poznámka 2.
5. Zlatem, stříbrem, korály, perlami a tyrkysy nebo safíry.
6. Skrze vidění, slyšení, dotek nebo vzpomínku.
7. Jádro santalového stromu.
8. Tajné jméno udělí guru praktikujícímu během zplnomocnění do jedné z formálních meditačních technik vadžrajány.

9. Ve vadžrajánové terminologii se objevení radosti v meditaci popisuje v šestnácti různých stadiích. K připodobení tohoto procesu se používá obraz mladého muže nebo ženy ve věku šestnácti let.
10. Nezměrné postoje jsou: láska, soucit, radost a rovnost.
11. Odkaz na legendu, podle které se bílá a zelená forma Táry zrodily ze slz Avalókitéšvary, bódhisattvy soucitu, jako odpověď na utrpení bytostí.
12. To znamená, že palec se dotýká špičky prsteníčku, jenž směřuje dolů k dlani a ukazováček, prostředníček a malíček jsou vzpřímeny.
13. To znamená, že dlaň je otočena směrem ven, prsty směřují nahoru.
14. Všichni tito buddhističtí mistři se věnovali meditačním praxím Táry.
15. Blíže neidentifikovatelné místo, nacházející se nejspíš v oblasti Asie.
16. Avalókitéšvara, Tára a Padmasambhava.
17. To znamená spějí k úpadku, jako když slunce zapadá do oceánu.
18. Souhrnný název pro síly, které pracují proti štěstí a dobru bytostí a také proti šíření Buddhovy dharmy.
19. Znak kola dharmy na chodidlech a dlaních je jedním z dvaatřiceti hlavních znaků fyzické dokonalosti buddhovské formy.
20. Sanskrtská podoba jména Dawa Drolma (Tára Měsíce).
21. Viz kapitola 2., poznámka 1.
22. Úpadek vlivem zkracující se délky života, přibývajících rušivých emocí, zvětšujícího se odporu vůči duchovním naukám, narůstajícího množství sporů a konfliktů a rozkladu duchovních náhledů.
23. To znamená, že zrození ve sféře lidí se považuje za ideální oporu neboli základ k dosažení duchovního osvobození.
24. Tento řádek je v původním rukopise poškozen a byl doplněn podle pokynů Čhagdü Rinpočheho. Rinpočhe cítil, že možná

původní verze textu mohla znít: „Když jsi zmaten ve věci příčiny a následku, budeš zakoušet nekonečné utrpení."

25. Ve vadžrajánovém buddhismu tvoří složitější rituály, které zplnomocňují praktikujícího ke cvičení specifických meditačních technik, čtyři stupně zplnomocnění.
26. Viz *Sto tisíc písní Milarepy*, Karma C. C. Čhang, Shambhala, 1977, sv. 2, s. 357–361, kapitola „Ceringma a praxe mudry", kde se uvádějí detaily Milarepova setkání s bohyní Ceringmou. Odkaz na ústřední kanál odpovídá pokročilým jógickým praxím vadžrajánového buddhismu.
27. To znamená strýc Dawa Drolmy Drime Khačö Wangpo, viz kapitola 1.
28. Karmická vize je stav vnímání běžných bytostí zamlžený jejich (individuální) karmou.
29. Tento člověk, zmíněný také v 1. kapitole, byl ve skutečnosti vtělením strýce Dawa Drolmy z matčiny strany a nikoli jejím pokrevním příbuzným. Tromge Trungpa předpověděl Čhagdü Rinpočhemu, že jeho hlavní meditační praxe bude praxe Táry. Tromge Trungpa zemřel, když bylo Čhagdü Rinpočhemu dvacet tři let, to znamená v roce 1953 nebo 1954.
30. Viz kapitola 1., poznámka 44.

Kapitola pátá

SCHODY K OSVOBOZENÍ

Shrnutí následků ctnostných a nectnostných činů

1. To jest Padmasambhava, jehož zázračné zrození z lotosového květu si připomínáme v sedmiřádkové modlitbě.
2. Tento verš je známou modlitbou chvály na Avalókitéšvaru, bódhisattvu ztělesňujícího soucit všech buddhů. Druhý řádek se

týká buddhy Amitábhy, pána lotosové rodiny. Avalókitéšvara je často zobrazován s Amitábhou sedícím mu nad temenem hlavy.

3. Tára jakožto ženské božstvo ztělesňuje princip prázdnoty, základní podstaty všech jevů. Prázdnota může být jednak „zdrojem" všech buddhů (protože buddhovství se uskutečňuje plnou realizací prázdnoty), jednak polem, v němž se rozvíjejí kvality, které jsou projevem této realizace.
4. Deset dvanáctihodinových fází dne a noci – jinými slovy plných pět dní.
5. „Král a jeho poddaní", skupina pětadvaceti Tibeťanů, kteří se stali blízkými studenty Padmasambhavy v době, kdy pobýval v Tibetu. Tuto skupinu tvořil král Trisong Decen, během jehož vlády přišel do Tibetu Padmasambhava, a další (kteří jako Tibeťané byli samozřejmě poddaní krále), včetně královny Ješe Cchogjal, královských ministrů a laických i vysvěcených buddhistických mistrů.
6. To znamená nahromadění zásluh, očista následků špatných činů a rozvoj vlastních pozitivních kvalit.
7. Jeden z osmi hlavních bódhisattvů, jejichž meditace je obzvlášť účinná při očistě následků škodlivých činů, které vedou ke zrození v nižších sférách.
8. Uvědomění si všech tvarů jako tvaru božstva, všech zvuků jako mantry a všech věcí a mentální aktivity jako projevů prvotního vědomí.
9. Tělo, řeč a mysl.
10. Viz kapitola 2., poznámka 67.
11. Viz kapitola 1., poznámka 103.
12. Viz kapitola 3., poznámka 10.

Delog Dawa Drolma
Delog
Cesta do říší za hranicemi smrti

Z anglického originálu *Delog: journey to realms beyond death*, vydaného nakladatelstvím Padma Publishing, Junction City, 1995, přeložila Překladatelská skupina Komunity dzogčhenu (Lukáš Chmelík a Jolana Šorová).

Vydalo nakladatelství Mezera ve spolupráci s nakladatelstvím Labrix, edice Tengam v Praze roku 2005, za laskavé podpory tiskárny MTT - malotirážní tisky, Praha.

Odpovědná redaktorka Lenka Flášarová.
Jazyková redakce Daniela Varadínková.
Grafická úprava a sazba MTT-Praha.
Obálka Monika Vojáčková.
Tisk MTT-Praha, Miroslav Housar.

ISBN 80–903259–8–X

Nakladatelství Mezera s. r. o., Za Poříčskou bránou 258/9, Praha 8
e-mail: redakce@imezera.cz
www.imezera.cz